

2 | ע"א

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטת המדינה

ו' ניסן, תשס"ד
28 מרץ, 2004

סימוכין: 2004-0047-2618
מס' תיק:

אוריאל

אל: היועץ המשפטי לממשלה

הנדון: חוות דעת בעניין ראש הממשלה אריאל שרון

א. פתח דבר:

בית המשפט המחוזי בתל-אביב (מ"מ הנשיא טלגם ומ"מ הנשיא פורת) נעתר לבקשת משטרת ישראל (יאחב"ל) ונתן צווי האזנה לשניים מקווי הטלפון של דוד אפל (להלן – אפל) בגין חשדות הנוגעים לקשרים מושחתים שקשר אפל עם גורמי שלטון בישראל, באמצעותם קידם את עסקיו השונים (ר' כתב אישום נגד דוד אפל, המצ"ב). ההאזנות החלו בסוף שנת 1998, בסמוך להחלטה על בחירות לכנסת החמש עשרה ולראשות הממשלה, ונמשכו עד לסוף פברואר 2001.

2. החל ממועד סמוך לראשית האזנות הסתר, ולאורך תקופת ההאזנות כולה, נתברר כי מתקיימות זיקות הדוקות ומסועפות בין אפל לבין אריאל שרון (להלן – שרון), בתפקידיו השונים, וכן בין אפל לבנו של שרון, גלעד שרון (להלן – גלעד), והתעורר החשד לביצוע עבירות של מתן שוחד לשרון, מצדו של אפל, ולקיחת שוחד, מצדו של שרון, במישרין (בתמיכה פוליטית) ובאמצעות גלעד (שהועסק על-פי חוזה וללא חוזה באמצעות העסקתו בחוזה במסגרת פרויקט "האי היווני").

3. החקירה הגלויה כנגד אפל, בחשדות שעיקרם מתן שוחד לגורמים שונים, נפתחה בפברואר 2001. בחודש אפריל 2002 הועבר התיק לפרקליטות מחוז המרכז, בלי שנחקר החשד למתן השוחד לשרון, ובלי שהמשטרה גיבשה המלצה בעניין זה.
4. במהלך החקירה פורסמו בעיתונות ידיעות על פעולתו של שרון למען אינטרסים של אפל בקרקעות המושבים הסמוכים לעיר לוד.
5. בישיבות רבות שקיימנו בלשכתנו, וכן בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, החל מאמצע שנת 2003, הוחלט להשלים את החקירה בשני אספקטים מרכזיים:
- (א) חקירת פרשת "האי היווני", גם בנוגע לשרון, על ידי יאחב"ל. במסגרת זו נחקרו באזהרה אפל, שרון, גלעד (ששתק לכל אורכן של חקירותיו), וכן נגבו הודעותיהם של דוד ספקטור ושל רבים אחרים מאנשי הפרויקט; בעניין זה לא נתגבשה מטעם יאחב"ל המלצה פורמלית.
- (ב) חקירת "פרשת הקרקעות", על ידי יאח"ה. במסגרת זו נחקרו פעולותיו של שרון בכהונתו כשר התשתיות הלאומיות וכראש ממשלה; נגבו, באזהרה, הודעותיו של שרון, ושלא באזהרה הודעותיהם של אפל, אנשי מינהל מקרקעי ישראל (להלן – ממ"י), גורמי התכנון השונים ואחרים. יאח"ה סברה כי לאור כך שחקרה רק מקטע מן המכלול, אין מקום להמלצתה.
6. במהלך תקופת החקירה ולאחריה קיימתי בלשכתי דיונים סדירים בהשתתפות צוות פרקליטים מפרקליטות מחוז מרכז – גב' רחל שיבר פרקליטת המחוז, גב' איטה נחמן מנהלת מחלקה בפרקליטות מחוז מרכז ומר אביעד אליה סגן בכיר א' בפרקליטות המחוז - ומפרקליטות המדינה – נאוה בן אור משנה לפרקליטת המדינה לעניינים פליליים, גב' אפרת ברזילי מנהלת המחלקה הפלילית, מר שוקי למברגר ממונה על עניינים פליליים (בפועל) במחלקה הפלילית ומר אסף רוזנברג סגן לפרקליטת המדינה ובחלק גדול מהדיונים השתתפו גם ר' אח"ק, מפקד יאחב"ל והצוות שטיפל כמו גם ר' יאח"ה והצוותים שטיפלו בחקירה בקטעים אחרים (במיוחד ובעיקר בנושאי המקרקעין). במהלך הדיונים נתגבשה פה אחד עמדת צוות הפרקליטים לפיה יש להעמיד את אפל לדין בגין מתן שוחד לשרון, והדבר אכן נעשה בחודש ינואר 2004, על דרך תיקונו של כתב האישום שהוגש לבית משפט השלום בתל אביב עוד בחודש ספטמבר 2003.
7. לאחר כל אלה, הושלמה החקירה, נחקר ראש הממשלה, שרון, וקיימנו ישיבות נוספות ובמהלכן גובשה עמדה, גם היא פה אחד, לפיה יש די בראיות שנאספו כדי להעמיד לדין את שרון בגין לקיחת שוחד מאפל ביחד עם גלעד.

הדברים הובאו לידיעתך בפירוט בישיבה שקיימת בלשכתך ביום 17.3.04 בה הוצגו עיקרי הדברים. סוכם שהדברים יועלו על הכתב. מצ"ב סיכום פרקליטות מרכז ובו פרוט מכלול הראיות עליהן מתבססת עמדתנו, חוות דעת ובה עיקרי עמדתנו כפי שתפורט להלן וכן טיוטת כתב אשום כפי שהוכנה על ידי המחוז בלווי שלנו.

ב. התשתית העובדתית :

8. על בסיס חומר הראיות, כפי שאספה המשטרה, בקפידה, ניתן לקבוע את מארג העובדות הבסיסי. בפרק זה נתאר מצד אחד את המתת שנתן אפל לשרון ומצד שני נתאר את האינטרסים של אפל והזדקקותו לשרון בתפקידיו השונים.
9. במהלך השנים הרלוונטיות לחקירה כיהן מר שרון במספר תפקידים ציבוריים :
- א. 19.6.96 – שר התשתיות הלאומיות (בתוקף תפקידו זה ממונה על מינהל מקרקעי ישראל);
 - ב. 13.10.98 – מתמנה במקביל לכהונת שר חוץ;
 - ג. 23.12.98 – החלטת מרכז הליכוד על קיום פריימריז ביום 8.2.99;
 - ד. 8.2.99 – פריימריז בליכוד;
 - ה. 17.5.99 – בחירות לכנסת החמש עשרה ולראשות הממשלה; אהוד ברק נבחר לראשות הממשלה; בנימין נתניהו פורש מהנהגת הליכוד ושרון מתמנה ליו"ר זמני של תנועת הליכוד (ראש האופוזיציה הוא תפקיד סטוטורי החל משנת תש"ס)
 - ו. 6.7.99 – השבעת ממשלת אהוד ברק; סיום כהונתו של שרון כשר החוץ ושר התשתיות הלאומיות;
 - ז. 2.9.99 – בחירות לראשות הליכוד; שרון נבחר ליו"ר קבוע של תנועת הליכוד;
 - ח. 7.2.01 – בחירות לראשות הממשלה (בלא פיזור הכנסת); שרון נבחר לראשות הממשלה;
 - ט. פברואר 2003 – בחירות לכנסת השש עשרה. שרון נבחר בשנית לראשות הממשלה.

הקשר בין שרון לאפל ואופיו:

10. הקשר בין שרון לאפל בנוי על שלושה רבדים: חברות רבת שנים שבסיסה קשרים פוליטיים, תמיכה פוליטית ובסופה תשלומי כסף גבוהים לגלעד. ההיכרות בין שרון לאפל החלה שנים רבות לפני האירועים נשוא הפרשיות בתיק זה ומדובר בהיכרות רבת שנים. לגרסתו של אפל, ההכרות החלה ששרון השתחרר מהצבא והחל לעסוק בפוליטיקה. ברבות השנים הפך לידיד המשפחה, חבר אישי ופוליטי. במהלך שנים אלו הקשר לבש ופשט צורות שונות, לעיתים היה קשר הדוק יותר (כלשון מר שרון) ולעיתים פחות הדוק, אך בהחלט ניתן לקבוע: "הקשר היה קשר תמידי", כלשון שרון, רב שנים. ניתן לקבוע על בסיס תשתית ראייתית מוצקה שבין שרון לאפל התקיימה חברות שבסיסה פוליטי.

הקשר בין השניים התבסס בראשיתו על היכרות רבת שנים בין המשפחות, וכלל ביקורים הדדיים. בשנים הרלבנטיות, כעולה מהאזנות הסתר, שימש אפל כמשענת פוליטית למר שרון על ידי מתן עצות ותמיכה בשדה הפוליטי (הכל כמפורט בהמשך).

כפי שיובהר בהמשך חוות הדעת, בתקופה נשוא החקירה נצבע הקשר בין השניים בגוון נוסף ושונה. אפל העביר מיליוני שקלים לחוות השיקמים וזאת באיצטלה של העסקת גלעד שרון כ"יועץ" לפרוייקט הקמת מרכזי תיירות ונופש במספר אתרים בעולם (להלן – הפרוייקט).

האינטרסים – הזדקקות אפל לשרון

הקרקעות – אזור לוד

11. מגדל הזוהר לבניין בע"מ (להלן - מגדל הזוהר) היא חברה יזמית, אשר הוקמה בשנת 1991 ועסקה בפרוייקטים בתחום הנדל"ן. במהלך השנים, ולכל המאוחר החל משנת 1997, היה אפל אחד משני הנהנים במגדל הזוהר. עיקר עיסוקה של מגדל הזוהר לאורך שנות התשעים היה בהקמת שכונת גני אביב, שכונת ענק בלוד, בת 5,000 יחידות דיור וכעשרים אלף תושבים.

במהלך השנים רכשה מגדל הזוהר את הזכויות בקרקעות חקלאיות שהוחכרו על ידי המינהל לחברי מושבים באזור לוד, כדלקמן:

(א) בחודש ספטמבר 1995 רכשה את זכויות חברי מושב צפריה בכ-90 דונם קרקעות חקלאיות, תמורת 2,025,000 דולר או סכום דומה לכך.

(ב) בחודש דצמבר 1995 רכשה את זכויות חברי מושב אחיעזר בכ-160 דונם קרקעות חקלאיות, תמורת 3,600,000 דולר או סכום דומה לכך.

(ג) בחודש יוני 1997 השלימה מגדל הזוהר רכישת זכויות חברי מושב יגל בכ-700 דונם קרקעות חקלאיות, תמורת 9,100,000 דולר או סכום דומה לכך.

זאת, לאחר שאפל ומגדל הזוהר זיהו את הפוטנציאל הכלכלי שבקרקעות החקלאיות האמורות (להלן – קרקעות המושבים), ומתוך שאיפה לספחן לתחום העיר לוד ולהפכן לקרקעות לבנייה עירונית.

12. אפל ומגדל הזוהר לא הצליחו לשכנע את המינהל להעניק להם הרשאה לתכנון קרקעות אחיעזר וצפריה לצורך הקמת שכונת "גני אביב ב'", הרשאה, שבהעדרה לא ניתן לשנות את ייעוד הקרקעות ולבנות בהן. החל מחודש יוני 1997 או בסמוך לכך, היו ברשות מגדל

הזוהר כ-1,400 דונם קרקעות חקלאיות במושב גנתון, שאת הזכויות בהן רכשה מחברי המושב, השוכן צפונית מזרחית לעיר לוד, תמורת סך של 24,500,000 דולר או סכום דומה לכך (להלן – עסקת גנתון).

13. אפל ומגדל הזוהר ביקשו לפתח את קרקעות עסקת גנתון, לשנות את ייעודן מייעוד חקלאי לקרקע לבנייה במטרה לבנות בהן, לאחר שיסופחו לעיר לוד, מספר בלתי ידוע של יחידות דיור. עסקת גנתון נעשתה בלי לקבל אישור מינהל מקרקעי ישראל ובלי שדווחה לו. בשל כך, ומטעמים נוספים, סירב המינהל לאשרה. לנוכח כך, לא ניתן היה להמשיך בהליכים אשר יאפשרו בסופו של דבר בנייה על קרקעות עסקת גנתון.

14. לפחות בשני עניינים – ההרשאה לגני אביב ב' ואדמות גנתון – סבר אפל שיש ביכולתו של שרון, הממונה על המינהל, לסייע בידיו, ולכן התקיימו ישיבות, חלקן אצל שרון בהיותו שר התשתיות הלאומיות ובהשתתפות אנשי מגדל הזוהר ואנשי ממ"י¹. המדובר, כעולה מן האמור לעיל, באינטרסים נדל"ניים בעלי היקף עצום, בממון רב שאפל כבר השקיע בפועל, כשהמנהל עומד כאבן נגף ומונע מימושם.

הפרויקט

15. האינטרס הכלכלי של אפל ביוון היה גם הוא רב ועצום. נראה שאפל יצא לפרויקט התיירות מתוך הנחה מוקדמת שיסתייע באנשי שלטון ישראליים כדי לקדם את הסכמת הרשויות בחו"ל לתת בידיו היתרים, זכוונות וזכויות להפוך שטחי קרקע נרחבים לאתרי תיירות שבהפעלתו.

אפל השקיע כסף רב בפרויקט. הוא נסע ליוון ולמקומות אחרים בעולם מספר פעמים, קיים ישיבות ודיונים, משרדו של אדריכל השמשוני עמל ארוכות על הכנת תכנית מפורטת של האתר ועורכי דין מטעמו של אפל עסקו במשא ומתן עם בעלי האי ובהקמת חברות שיתפעלו אותו ואת ענייניו הכספיים. במהלך שנת 1998 החל אפל במשא ומתן עם בעלי האי על רכישתו. במועד שלא יאוחר מחודש דצמבר 1998 נוצר קשר בין אפל לבין נורמן שקולניק, ישראלי תושב יוון, שלו קשרים רבים ביוון (להלן - שקולניק). במסגרת פרויקט האי, ניהל שקולניק את המגעים עם בעלי האי על רכישתו, ובאמצעות קשריו עם דמויות מפתח בממשל היווני ניסה לקדם את פרויקט האי. בנובמבר 99, לאחר שנכשל המשא ומתן על רכישת האי, מספר אפל לאחד, הרצל לוי, כי "קרה לו פנצ'ר גדול ונפל הנושא של יוון כרגע... הסיפור עלה לו 14 מיליון דולר" (שיחה מיום 8.11.99).

¹ כבר ביום 29.12.98 אמר השמשוני לאפל כי הפשרת בן שמן היא המפתח להפשרת גנתון. את מודעותו של אפל ל"אפקט הדומינו" ניתן ללמוד גם משיחתו עם אבידן ביום 24.12.98, שבמהלכה אומר אפל לאבידן כי דווקא כאשר מאשרים במועצה את אחיסמך צריך ללכת אתם למלחמה על גנתון; ומשיחתו של אפל עם דרעי ביום 2.3.00, שם מעמיד אפל את הדברים בסדר הפוך, אבל על בסיס אותו עקרון: לפי אפל, לדרכסלר יש עניין אישי בבן שמן, ומכיוון שהאישור של בן שמן תלוי בשטח של אפל, אזי ייאלץ דרכסלר לאשר גם אותו. מעבר לכך, ל"אפקט הדומינו" יש היגיון תכנוני ומסחרי שאינו זקוק למליץ יושר כאפל.

16. אפל ושקולניק ניסו שניהם להתכחש לקשר שבין הפרויקט והרצון לקדמו לבין אירוחם בישראל, במימון אפל, של אנשי ציבור יוונים. אפל התמיד בהכחשתו עד הסוף, שקולניק התמיד פחות ממנו. שקולניק אמר בתחילה כי הפרויקט עתיד היה להועיל כל כך לכלכלה היוונית, כך שבעליו היה מקבל (ממילא) כל עזרה אפשרית מממשלת יוון² אף אם לא היה עושה דבר על מנת לקרב אנשי ציבור יוונים אליו. עוד הוא אמר כי ניצל את טוב ליבו של אפל על מנת להביאו לארח אנשי ציבור יוונים³. ואולם, סיכומו של דבר, כבר בהודעתו השלישית מסכים שקולניק לומר שאף שפוטנציאל הסיוע של אותן דמויות, לפרויקט, אינו ישיר, הרי שעשה כל שביכולתו להביא את הפרויקט לתודעתו של כל אדם שהוא במעמד ניהול המדינה, עד ראש הממשלה היווני עצמו⁴. "זה הכל הכנות שאם או מתי נגיע למעמד של בעלות על האדמות המיועדות לבניית הפרויקט ונצטרך לקבל הטבות מיוחדות ואישורים ביוון, המגיעות לפרויקט בגדול כזה, ושפרויקט כזה זקוק להם, והן דרושות לו. רק חקיקה בפרלמנט תוכל להניע לאישורים כאלה. במצב כזה כל מישהו שהוא משהו כולל אנשים אלו יכול לסייע לקידום החקיקה אם ומתי (ש)נגיע למעמד כזה", אמר⁵. אף שלשקולניק חשוב היה לטפח את קשריו עם בפני עצמו, ולשם עסקיו שלו, לאפל היה חשוב ששקולניק יראה גדול בעיני אותן דמויות, כדי שהוא, שקולניק, יוכל לעזור לו⁶.

שישקו, איש הפרסום של הפרוייקט, מחווה את דעתו כי הזמנת ראש עיריית אתונה או סלבריטאים יוונים עשויה לקדם אינטרס שיווקי גדול מאוד. הפרסום יכול לסייע לפרויקט, לגרור חשיפה בתקשורת היוונית ולהקרין את מידת החשיבות הרצויה לפרויקט. יש לכך חשיבות ומשמעות גדולה בתוך יוון בתמהיל השיווקי, והדבר עשוי להועיל במגעים עם הספקים היוונים, עם התקשורת המקומית. גם בארץ, כלפי הבנקים ומקורות האשראי, יש בכך כדי להעיד על התקדמות הפרויקט ורצינותו. נוכחות דמויות פוליטיות בכירות, כגון שרון, מעידה על כך שאפל הוא איש עסקים חשוב ומוערך.

17. תיעוד למדיניות זו היא המסמך שנשלח מסניף אריקסון מקאן ביוון, מאת אוונג'ליה בלתאזי (צורף לאחת מהודעותיו של שקולניק ולהודעתו השנייה של שישקו), המסכם את היתרונות העשויים לצמוח מביקור ראש עיריית אתונה ומתווה מדיניות לתפעול ביקור זה⁷. מסמך זה, אף שאינו נושא תאריך, נערך, כעולה מן הראיות, סמוך ליום 16.7.99. על פי המסמך, שתורגם ביום 25.7.99 על ידי גלעד לגבי חלקו של ראש עיריית אתונה אברמופולוס, ובשלמותו תורגם לעברית גם על ידי חברת מתרגמים, ונשלח לצביון ביום 25.7.99, יש לחשוף את ראש עיריית אתונה לאנשים שבזכות מעמדם יהוו תנאי מוקדם לרצינות, ושניתן לסמוך עליהם (תרגום גלעד).

² שקולניק, 28.2.01, עמ' 6 ש' 25.

³ שקולניק, 28.2.01, עמ' 11 ש' 11.

⁴ שקולניק, 2.3.01, עמ' 1 ש' 9.

⁵ שקולניק, 2.3.01, עמ' 1 ש' 16.

⁶ שקולניק, 2.3.01, עמ' 1 ש' 23.

⁷ אק"א 1 26.3.01, מתוך קלטר מסמכים שנתפסו אצל אפל.

מודעות שרון לאינטרסים של אפל

אינטרס בקרקעות

18. מחומר הראיות יש לקבוע כי בשנים 1997 ו-1998 נחשף שרון באופן בלתי אמצעי לפרטי פרטיהם של האינטרסים של אפל באזור לוד, כאשר הוצגו בפניו, כשר התשתיות הממונה על המינהל רכישותיו של אפל באזור (בעיקר גנתון וגני אביב ב' – אחיעזר וצפריה), והבעייתיות הכרוכה במימושן של השקעותיו. לא למותר לציין כאן כי באופן כללי היו הנחיותיו של שרון באותה עת להימנע מלפגוע בשטחים ירוקים ושטחים חקלאיים. בסוף 1998 או תחילת 1999, בעודו שר התשתיות ושר החוץ, הציג דרכסלר בפני שרון באמצעות תצ"א שהוכנה במיוחד לשם כך את האינטרסים "התקועים" של אפל באזור לוד וכלשונו של דרכסלר "מסע הרכישות של אפל" ואמר לו כי העסקה "אינה חוקית". הדבר היה לאחר פגישה סוערת שהתקיימה בין אפל לדרכסלר, במהלכה איים אפל על דרכסלר כי יביא לפיטוריו ואף הזכיר את גלעד, כמי שיוכל לגרום לכך. שרון, לדברי דרכסלר, גיבה אותו. להלן עדות דרכסלר בעניין: "הפגישה הזו עם דודי אפל, כולל ההודעה שהלכתי עם הסיפור ליועמ"ש לממשלה, דווחה לשר התשתיות אריאל שרון, עוד באותו היום הלכתי ליועמ"ש לממשלה או בסמוך לאחר מכן" (14.8.03, עמ' 2 ש' 37). "בפגישה עם שר התשתיות הצגתי בפניו תצ"א שביקשתי במיוחד שיכינו עבורי, שעליה שורטטו קרקעות גנתון, קרקעות יגל וקרקעות יד רמב"ם. הצגתי בפני השר את כל מסע הרכישות של דודי אפל, את הבעייתיות של העניין... בפגישה הוצגה התצ"א לשר. דקה אחרי שהשר ראה את התצ"א, הבנתי שאני מקבל ממנו גיבוי מלא לאורך כל הדרך. מה שהשר ראה בתצ"א וגם אמר זאת, הוא ראה שטחים ירוקים והבין פתאום על רגל אחת את כל הויכוח סביב גנתון. לבקשתכם אני מסביר: הוא ראה שאין חיבור אורבני סביר בין העיר לוד למושב גנתון ובסופו של משפט הוא אמר מלים בנוסח 'מקובל עליי' ושהוא מגבה את כל החלטותיי בעניין זה" (14.8.03, עמ' 3 ש' 60). ועוד אמר: "זאת פגישה שאני יזמתי. זו פגישה שחרוטה בזכרוני היטב. מדובר בפגישה מאוד משמעותית שבה קיבלתי את תמיכת השר" (עמ' 6 ש' 151).

דרכסלר חוזר על כך שהציג לשר שרון תצ"א שהוכנה לפגישה גם בהודעתו השנייה (14.9.03, עמ' 7 ש' 199). הוא מוסיף ואומר: "השר שרון קיבל ממני תשובה חד משמעית

בעניין גנתון, שהעסקה בלתי חוקית, חד משמעית" (עמ' 8 ש' 204). לשאלה, אם דיווח לשרון על כך שאפל העלה את שמו של גלעד במהלך הפגישה בה איים כי ידאג לפיטוריו, הוא משיב: "לא נראה לי, אבל אני לא זוכר" (14.9.03, עמ' 3 ש' 69). בהמשך הוא נחרץ יותר: "לא הזכרתי את השימוש בשמו של גלעד" (עמ' 7, ש' 198). באותה פסקה הוא מתאר מה אמר לשרון אודות אי חוקיותה של עסקת גנתון, והדברים הובאו כבר, לעיל: "משום שנעשתה מכירת קרקע חקלאית 'as is', בלתי מותנית, בלי שהתקבלה הסכמת המינהל, וכמובן שלא שולמו דמי הסכמה למינהל, כי אין הסכמה של המינהל" (14.9.03, עמ' 7 ש' 195).

אף על פי כן, במידה זו או אחרת, לאור דברי העדים באשר לפגישות שהתקיימו בשנת 1997, ניתן לקבוע כי שרון אהד את האינטרסים של אפל, אך לא כפה על הפקידות את עמדתו; כך, עד להליכתו לאופוזיציה (6/99) – בניגוד לפעולתו כראש ממשלה.

מהכחשותיו של שרון בדבר מודעותו בעניין ניתן להסיק ששרון היה מודע לצרכים של אפל.

גרסת שרון

19. שרון מרחיק עצמו מידיעה כלשהי אודות עסקיו של אפל ומכחיש כי אי פעם שוחח עמו עליהם; לדבריו הוא נמנע מלשוחח עם חבריו על עסקיהם. תשובותיו, לאחר שהוא מעומת עם הפגישות שערך בלשכתו עם אנשי מגדל הזוהר (ואפל), מתחמקות ואינן מספקות. שרון מוסר בהודעתו, וחוזר ומוסר, כי לא ידע היכן הן קרקעותיו של אפל, ובכל מקרה לא עניין אותו מי היזם אלא הצורך לבנות.

בראשית הודעתו הראשונה טוען שרון כי לא נפגש עם אפל ולא שוחח עמו אישית על עסקיו. לדבריו, ידע שאפל עוסק בבנייה אך אף פעם לא שוחח עמו על כך. הוא אינו מכיר את עסקיו ואין לו קשר לזה. "אני יודע שהוא עושה אבל מה הוא עושה אני לא יודע אני לא מעורב בזה בכלל לא... טוב אני יודע שהוא עוסק בעסקים אבל אני אף פעם לא דיברתי אתו אני לא מכיר את העסקים שלו כן... אין לי קשר לזה... טוב אני יודע שהוא בונה הוא בונה אבל אם אתה שואל אותי אם אני יודע מה הוא בונה בדיוק כמה הוא בונה וזה אני לא בקיא בזה אני גם לא שוחחתי אתו ב... די באופן אישי אף פעם בתחום הזה... עם דודו אפל באופן אישי בעניין עסקיו אני אף פעם לא נפגשתי. אני נפגשתי עם זה הייתי אומר הרבה ראשי ערים ומפתחים תפקידים אף פעם לא שוחחתי עם דוד אפל באופן אישי זאת אומרת על עסקיו. דרך אגב אני עושה זאת עם חברי בדרך כלל אני אף פעם לא מדבר אתם על ענייני עסקיהם וכן הלאה"⁸. כאשר נאמר לו כי קיים ישיבות בלשכתו בעניין הפרויקטים של מגדל הזוהר, הוא מבקש לראות את החומר (עמ' 2). כאשר מתוארות בפניו הפגישות הוא אומר שקיים ישיבות רבות מאותו סוג, עם יזמים שונים, על מנת לקדם עבודות, מכיוון שהמערכות הן איטיות. הוא לא ידע, לדבריו,

⁸ הודעת שרון, עמ' 2 (בכל מקום שלא צויין כי המדובר בהודעה השנייה כוונתינו ההודעה הראשונה של שרון).

שאפל הוציא 25 מיליון דולר באזור לוד (עמ' 8) והיה טרוד רק מכך שהמינהל אינו עומד בלוח הזמנים. בדבריו הוא מאשר, במובלע, ש"לקח צד" לטובת היזמים, אך זאת, על מנת לקדם את לוד.

20. מהודעתו השנייה של שרון עולה כי בביקורו בלוד לקח אותו מקסים לוי לראות את האתר שבו אמורה להיבנות השכונה לאנשי כוחות הבטחון: "אני לא ידעתי אפילו למי הוא שייך הוא בא והראה לי שטח שבו היה צריך... להביא לשם כשש מאות משפחות של מערכת הבטחון של צבא של משטרה וכן הלאה לבנייה צמודת קרקע... עמדתי על גבעה שם כן הוא הראה לי את המקום הזה ואת המקום של המכללה שרוצים לבנות זה דבר שהלך לכיוון מזרח..."⁹. וכן: "יכול להיות שהוא (דרכסלר – לא במקור) הציג לפניי תצ"א אם את שואלת שהיום אם אני הייתי בא ולי יש התמצאות טובה אם אני הייתי בא היום הייתי יודע איפה קרקעותיו של אפל לא עניין אותי קרקעותיו של אפל כשנסעתי עם ראש העיר כן אה לוי זכרונו לברכה אז הוא הראה לי את הכיוון לא ידעתי אם זה אפל לא אפל זה לא עניין אותי בכלל... את הכיוון שאיפה הוא רוצה להקים את השכונה הזאת של שש מאות בתים... לא עניין אותי אפל ולשאלתך אז אני נותן לך תשובה מאוד ברורה גם אם הייתי יודע הייתי מחליט לעשות את הדבר הזה"¹⁰.

גרסת אפל

21. אפל טוען כי למיטב ידיעתו לא פנתה מגדל הזוהר מעולם לממ"י בעניין גנתון, ולא בעניין גני אביב ב', שכן עדיין יש יחידות דיור שלא שוקו בגני אביב א'. למיטב זכרונו, הוא לא היה בפגישות עם השר בתקופת ברודו, ולדעתו לא היו פגישות כאלה; לא ידוע לו על התנגדות ממ"י להסכם עם גנתון, ולא על טענה בדבר אי-חוקיות הסכם זה. הוא זוכר פגישה עם דרכסלר במלון דן בנושא בן שמן; הפגישה התפוצצה לאחר שהתריס בפני דרכסלר כי אם הוא מבקש ממנו 20 מיליון דולר שוחד שיעשה זאת במישרין ולא בעקיפין.

מודעות שרון

22. הסבריו של שרון במשטרה בעייתים. מחד, הוא מספר שהוא מכיר את העיר לוד היטב (עמ' 4), אך מנגד טוען שאינו מכיר את עסקיו של אפל מעבר לידיעה כללית שהוא קבלן.

⁹ הודעת שרון השנייה, עמ' 30.

¹⁰ הודעת שרון השנייה, עמ' 32.

יתרה מכך, הנמקתו מדוע "לקח צד" לטובת מגדל הזוהר אינה מספקת: שהרי, הובהר לו היטב, על ידי ברודו ועל ידי דרכסלר איש אמונו, כי התנגדות המינהל לעסקת גנתון לא נבעה מאיטיות ביורוקרטית אלא מאי חוקיותה של העסקה בעיני המינהל (לעניין זה נעיר: מובן שאי חוקיות זו אינה פלילית, אך מצד הדין האזרחי והמינהלי אין לעסקה תוקף כלפי המינהל, שהוא בעל הקרקע, ועמדתו זו של המינהל נותרה בעינה גם ביום 1.7.02, עת נפגש אפל עם מנהל ממ"י אפרתי והלה הבהיר לו שלמעשה בגנתון "רכש כלום"). אף על פי כן, בגרסתו בחקירת המשטרה, שרון נתלה בתואנה בדבר האיטיות, כדי להסביר את תמיכתו במגדל הזוהר, כאילו אינו מבחין בשוני בין שני הטעמים. יחד עם זאת, שרון לא יתקשה להוכיח כי תפיסת עולמו העקבית היא שיש לבנות בכל מחיר, תוך מתן משקל מופחת לעיכובים שבחוק, בין אם הם פרוצדורליים ובין אם מהותיים.

אי בהירות נוספת העולה מדבריו של שרון היא העובדה שהוא נשאל על גנתון (1997) ומשיב על התכניות להרחיב לוד (2002 – 2003). לנוכח דברי דרכסלר, כפי שהוסברו לשרון, אודות הנתק שבין לוד לגנתון, נראה ששרון מנסה להסיח את הדעת מן הקושי העיקרי. ועם זאת, מהודעתו של ברודו עולה כי כבר בעת כהונתו כראש ממ"י, ועוד קודם לכן, היה הרציונאל שבבסיס הפעילות כולה – ביצורה וביסוסה של לוד; וחיזוק לדברים ניתן למצוא גם בעמדת משרד השיכון, שמקדמת דנא (1992 – 1995) עמל על הכנת תכנית אב ללוד הכוללת את כל מושבי הסביבה, ברוח "חזונו" של אפל. אין חולק, כי ללוד קשיים רבים, ואין למצוא פסול בתוכנית ממשלתית לשיקומה.

יש להניח שאפל פתח ב"מסע הרכישות" של המקרקעין סביב לוד משום שהובאה לידיעתו, בדרך זו או אחרת, התכנית לפיתוח העיר לוד.

23. לאחר ששרון הרחיק עצמו מידיעת עסקיו של אפל ומשיחות עמו על כך הוצגו בפניו, בשתי הודעותיו, ראיות סותרות. לטעמנו, תשובותיו היו בלתי מספקות, וודאי לנוכח ההכחשה הגורפת שקדמה להן. כאשר נטען בפניו כי קיים פגישות עם אנשי מגדל הזוהר ואפל, והמינהל, בענייני עסקי מגדל הזוהר, הוא טוען כי הרבה להיפגש עם יזמים. עוד לא מצאנו הסבר ממשי בפי שרון לגרסת דרכסלר, אשר מספר כי גם הוא פרש בפני שרון את האינטרס של אפל ואת הבעייתיות בהיענות לו. דרכסלר מיהר לדווח על מפגשו עם אפל ליועץ המשפטי לממשלה ומיד לאחר מכן, לשרון. בעקבות פגישה זו, פנה דרכסלר לשרון, והדברים הובאו לעיל.

24. שרון מאשר בהודעתו השנייה שיתכן ודרכסלר הראה לו תצ"א; כן הוא מספר: "ברגע שהתחלף ראש מינהל אני קראתי לו הוא בא להעלות מחדש שהוא התחלף בתפקיד והוא העלה את זה שלדעתו אה... לא טוב ללכת בתכנית הזאת... דרכסלר"¹¹; ועוד, מתוך הודעתו השנייה, יש להביא את דבריו: "אני יודע שהיה לו (לדרכסלר)... איזה קונפליקט

¹¹ הודעת שרון, עמ' 61.

עם אפל ונתתי לו את כל התמיכה בנושא הזה לפי מיטב זכרוני... ואמרת לי שיעשה בדיוק מה שהוא מבין שצריך לעשות"¹²

לטעמנו, ברור כי דרכסלר הסביר לשרון, בפגישתם, כי אם ינסו לעזור לאפל, יסתבכו שניהם עם בעניין בעייתי ביותר וכי היועץ המשפטי לממשלה כבר מודע לכך.

גרסתו של שרון היא בעצם אמירה בעלמא של 'לא ידעתי, לא זכרתי, לא הפנמתי'. לנוכח תיאור הפגישה על ידי דרכסלר, המבהיר את נסיבות השיחה – פרוט הנתונים והצגת התצ"א – אנו סבורים כי גרסתו זו של שרון אינה ראויה לאמון.

25. ראינו כי לכל המאוחר, בשנת 1997 ובשנת 1998 הובא לידיעת שרון, על ידי אפל וחוטרי ישי, על ידי אנשי המינהל, ולבסוף, על ידי דרכסלר, דבר האינטרסים של אפל באזור לוד, וקשייו למול גורמי התכנון. שרון קיים ישיבות בעניין, היה פעיל והתבקש להכריע בנושאים אלה עצמם.

26. ראיות חיזוק למודעותו של שרון הן, בעיקרו של דבר, ידיעתם של בניו, גלעד, ובעיקר עמרי, את הנסיבות האמורות. עמרי מתבטא בעניין בצורה מפורשת למדי בפגישתו עם ספקטור מיום 8.10.99, שהוקלטה על ידי האחרון. בשיחה זו מספר עומרי לספקטור על כך שאפל וחוטרי ישי השקיעו כסף רב ברכישת קרקעות גינתון ושאיין אישורים לעשייה. גלעד, ביום 26.4.99, עורך בעבור אפל בירור אודות מינוי שדרכסלר מתכוון לערוך במינהל במקום גורם ותיק אחר, כנראה אדרי. יותר מפעם אחת הביע אפל באוזני גלעד את חוסר שביעות רצונו מדרכסלר, ואין להניח שלא ביאר בפני גלעד את דבריו.

27. השאלה עד כמה ניתן לזהות בין מודעותו של שרון למודעותם של בניו, ובמלים אחרות, עד כמה פעלו במשותף האב ובנו (לענייננו – בעיקר גלעד) היא שאלת מפתח. שרון טוען כי בניו אינם נוהגים לשתף אותו בדבר למרות שממכלול החומר עולה בברור קשר הדוק בין שרון ובניו ושתוף גם בנושאים עסקיים וגם בנושאים פוליטיים.

28. מנגד, מבחינה ראייתית, יש מקום לייחס משקל מה לעובדה שלמרות מעורבותו של שרון במהלכים האמורים, עד לסוף כהונתו כשר התשתיות הלאומיות (6/99) הוא איננו מביא את דרכסלר לאפשר לאפל להתקדם בגנתון ואינו מסלק מעל דרכו של אפל את דרכסלר. לא אחת מתבטא אפל, בשיחות הטלפון שלו, באכזבה מכך ששרון מגבה את דרכסלר. מובן, שיכולתו של שרון לסייע לאפל בעניין זה מתמעטת כאשר לאחר בחירות 5/99 הליכוד מוצא את עצמו באופוזיציה, אם כי אפל ממשיך לעמוד (גם) לצדו של שרון אף בשלב זה, באופן המצביע על אמונתו ותקוותו – הפוליטיות והמעשיות – כי שבתו של הליכוד באופוזיציה היא זמנית וכי שרון יחזור לעמדת מפתח.

12 הודעת שרון השנייה, עמ' 17.

אינטרס בפרויקט

29. גם באשר לפרויקט היווני יש לקבוע כי היתה לשרון מודעות לאינטרסים של אפל ולעובדה שהוא נקרא לשרת אותם: החל מכך שהגיע לארוחת הערב לכבוד תת שר החוץ היווני בביתו של אפל באותו יום עצמו שבצהריו קיבל את המשלחת בלשכתו, לפגישה אליה הכניס את שקולניק (12.1.99), דרך דבריו כי גלעד יידע אותו שהוא עומד להתחיל לעבוד בפרויקט התיירות של אפל. בהמשך, מתייצב שרון - עם גלעד - לארוחת הערב שנערכה בבית אפל לכבוד ראש עיריית אתונה (לדברי שרון כלל אינו זוכר ארוחה זו), וכלה בשיחת הטלפון מיום 17.9.99, שבמסגרתה הוא שואל את אפל אם "האי כבר בידנינו". הוכחת מודעותו של שרון לפרטי ההזדקקות של אפל מובהקת פחות מאשר במקרה הקרקעות, אבל גם כאן אין היא מבוטלת, ובכל מקרה מעצם ההזמנה וההתייצבות אין ספק ששרון ידע כי אפל נזקק לו במגעיו עם היוונים.

גרסת שרון

30. שרון טוען באופן כללי כי לא שוחח מעולם עם אפל על עסקיו ואין לו ידיעה ממשית אודותיהם. בעמ' 10 להודעתו הראשונה הוא טוען באופן ספציפי יותר כי אינו סבור ששוחח עם אפל על הפרויקט, ולמעשה שמע על הפרויקט מגלעד, שהודיע לו, בהיותו שר חוץ, כי הוא עומד להיות מועסק אצל אפל בפרויקט התיירות, ביוון או בספרד, תמורת שכר גבוה. כאשר הוא מעומת, בהודעתו השנייה, עם שיחת הטלפון במהלכה משוחחים הוא ואפל על הפרויקט, הוא ממעט בחשיבותה של השיחה ושל הדברים שנאמרו בה. ארוחות הערב שערך אפל בביתו לשתי המשלחות היווניות הן פרי האינטרס שלו ליצור קשרים עם ראשי השלטון ביוון תוך היעזרות בבכירי השלטון הישראלי לשם כך. שרון טוען כי לארוחת הערב בבית אפל, שנערכה לכבוד תת שר החוץ היווני (1/99), הגיע אך משום שהוזמן לבית אפל, שבו סעד פעמים רבות. לדבריו, הוא לא היה ער לצורך של אפל בנוכחותו שם. הוא מרחיק לכת וטוען כי לא היה ער לקשר של "צביון", חברתו של אפל, לביקור (למרות שהארוע התקיים בבית אפל). אין לו הסבר ממשי לכך שהגיע לארוחת הערב שעות ספורות לאחר שפגש את המשלחת בלשכתו. את ארוחת הערב השנייה שערך אפל בביתו ביולי 99 לכבוד משלחת יונית - זו של ראש עיריית אתונה - ארוחת ערב שבה נכח - שרון אינו זוכר. לטעמו, עצם העובדה שאפל, כאדם פרטי, מארח אישי ציבור בכירים יוונים שהגיעו כמשלחת שהוזמנה על ידי מפלגת העבודה, מעידה כאלף עדים על כך שלאפל יש אינטרס אישי בקשר איתם. שאם לא כן, אין להבין כלל כיצד הגיעו אישיים אלה לביתו.

גרסת אפל

31. גם אפל טוען כי למיטב זכרונו לא שוחח עם שרון מעולם על הפרויקט (הודעה 12 מיום 25.8.03, עמ' 6 ש' 162). מאחר והודעתו נגבתה לפני שאותרה שיחת הטלפון מיום 17.9.99 בינו לבין שרון, וכתב האישום כנגדו הוגש בינתיים, הוא לא עומת עם השיחה המפריכה את טענתו. אפל, שטוען תחילה (בהודעתו השנייה והשלישית) שאינו זוכר מי הוזמן לארוחות הערב, נשאל בהודעתו השישית על נוכחותו של שרון בשתייה, ואזי הוא "מתקומם" וטוען כי אין זה לגיטימי לשאול של מי היה הרעיון להזמין את שרון. לדבריו, הוא יכול להזמין איזה חבר שירצה לארוחת ערב בביתו (הודעה 6, עמ' 10 ש' 11).

תמיכה פוליטית

32. במועדים שונים, בסמוך לפני הבחירות המקדימות שהתקיימו, כזכור, ב – 8.2.99, הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות מקדימות שקיימה מפלגת הליכוד לקביעת רשימת מועמדיה לבחירות לכנסת החמש-עשרה (להלן – הבחירות המקדימות). במסגרת זו התמודד שרון על מקום בצמרת הרשימה.

בתאריך 23.12.98 אמר שרון לאפל כי להערכתו יתקיימו הבחירות המקדימות תוך כחודש ימים ונועץ עימו בדבר הקו שעליו לנקוט במערכת הבחירות האמורה ועוד ביקש ממנו לפעול להשגת רשימת חברי הליכוד בעבורו.

בתאריך 29.12.98 הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות המקדימות, בלי קשר להחלטותיו של דוד לוי;

בתאריך 1.1.99 שב אפל והבטיח לשרון את תמיכתו בבחירות המקדימות "בכל הכוח"; בתאריך 18.1.99 התקשר שרון לאפל וביקש את עזרתו במערכת הבחירות. בשיחתם, ציין אפל בפני שרון כי יעמוד בקשר עם בנו עומרי שרון בעניין כנס הבחירות בהשתתפות 2,000 איש, שארגן האחרון; עוד אמר אפל לשרון, כי הוא וחבריו יתמכו בו בבחירות המקדימות וינטרלו את מי שינסה לפגוע בסיכוייו. בנוסף, הבטיח אפל לשרון כי למחרת יקים בעבורו מטה של 30 עד 40 איש.

במהלך מערכת הבחירות פעל אפל בחוגים הנתונים להשפעתו למען בחירתו של שרון למקום גבוה ברשימת הליכוד.

לאחר הבחירות לכנסת החמש-עשרה, בחודש יוני 1999, פעלו שרון, גלעד ואפל במשותף להקמת גוש חוסם לקואליציה.

במהלך מערכת הבחירות לראשות הליכוד הבטיח אפל לשרון ולגלעד כי יפעיל למען בחירת שרון "שלוש מאות מתאבדים"; ופעל, בחוגים הנתונים להשפעתו, למען בחירתו של שרון לראשות הליכוד.

33. משיחות הטלפון בין אפל לשרון, משיחותיו של אפל אודות שרון ומהודעותיו של שרון, עולה תשתית ראייתית מוצקה לכך שבין שרון לאפל התקיימה חברות, אך לא חברות אישית שאינה תלויה בדבר, אלא כזו שבסיסה פוליטי ואינטרסנטי. ניכר, והדבר מקבל אימות בהודעותיו של שרון עצמו, כי במישור הפוליטי מתקיימת היזדקקות של שרון לאפל. סביב שתי מערכות הבחירות שבהן מתמודד שרון אישית (ולכך ניתן להוסיף את מערכת הבחירות השלישית – החשובה מכולן – זו שבה מתמודד שרון על ראשות הממשלה בפברואר 2001) מתקיימת פעילות רוחשת שעיקרה הבטחות של אפל לשרון כי יפעל לבחירתו בחוגים הנתונים להשפעתו, ומפיו של אפל בשיחותיו נטען כי גם קיים את הבטחותיו. מימד זה של תמיכה פוליטית הוא כפול: המדובר הוא בתמיכה מחד, ובהימנעות מ"לקלקל" – מאידך.

34. עוד במימד ההזדקקות הפוליטית של שרון לאפל, יש להצביע על כישוריו של אפל כמתווך פוליטי. פן זה בא לידי ביטוי בסוף 1998, אז מנסה שרון ליצור מגע עם דוד לוי באמצעות אפל; וביוני 99, אז שותף אפל באופן מלא לניסיונות שרון – היו"ר החדש של הליכוד – ליצור גוש פרלמנטרי חוסם ליכוד – ש"ס כנגד קואליצית ברק המתגבשת (מאמצים שכזכור נכשלו, לפחות זמנית, עם כניסת ש"ס לקואליציה). שרון אומר בפה מלא בהודעותיו כי לא סמך על הבטחותיו של אפל; ומכאן, שהיה מודע לכך שתמיכתו של אפל מונעת ממניעים אינטרסנטיים.

35. המועדים שבהם גברה תלותו הפוליטית של שרון באפל הם סביב מערכות הבחירות השונות (2/99, 9/99), אך בין מערכות הבחירות או בסמוך להן נזקק שרון לאפל כמתווך (6/98, 12/98). ממכלול החומר עולה כי אפל היה מודע היטב למעמדו רב ההשפעה על חוגים רחבים בליכוד וידע היטב כי הפוליטיקאים נזקקים לתמיכתו; וכי שרון פעל לאורם של דבריו שלו בהודעתו, לפיהם, מי שרוצה להתקדם בחיים הפוליטיים זקוק לאפל.

36. החברות בין שרון לבין דוד אפל החלה, לפי גרסאות השניים, שנים ארוכות לפני הארועים שנחקרו בתיק זה. מניתוח הראיות עולה שהמדובר בקשר שביסודו בפוליטיקה. שרון שימש כשר הממונה על ממ"י בעת שהחלו הפרשות הקרקעות נרחבות ההיקף שאפשרו את הקמת פרויקט גני אביב. בראשית שנת 1996 היה שרון הכוח המניע מאחורי הסכם ליכוד-גשר-צומת שבמסגרתו חברו גשר, בראשות דוד לוי, וצומת, לליכוד, תוך שריון

מקומות ריאליים ברשימה לכנסת. אפל, כידוע, וגם לדבריו שלו, היה לאורך השנים מעמודי התווך של מחנה לוי. אין בידינו ראיות לכך שנטל חלק במגעים להקמת הגוש.

ההאזנות הטלפוניות בתיק זה החלו בסוף 1998, בסמוך להחלטה על קיום בחירות לכנסת החמש עשרה ולראשות הממשלה (בחירות שהתקיימו לבסוף ביום 17.5.99 ונסתיימו בנצחונם של אהוד ברק ומפלגת העבודה). לאורך כל התקופה, במספר מערכות בחירות פנימיות, התייצב אפל לימינו של שרון. הדבר לא מנע ממנו לתמוך במקביל במתמודדים אחרים.

יש מקום לציין כי בראיות נסיבתיות ניתן להוכיח כי שרון כמו גם אפל ידעו שגלעד הינו מוציא ומביא ומשמש כאיש קשר ביניהם. גלעד היה מעורב עד צווארו במשא ומתן לגיבוש גוש פרלמנטרי חוסם לקואליציית ברק (6/99), ובחודש יולי 99 פנה לאפל בבקשה לחסום את בני תבין, תומכו של אולמרט, היריב. באותה שיחה אמר אפל לגלעד כי אולמרט "קונה" את אנשיו; שבוע לאחר מכן משוחחים על אותו נושא שרון ואפל. לאור זה יש לבחון בספקנות את דברי שרון, המכחיש כי ידע את החשד הזה בעניין אולמרט וכי גלעד שוחח עמו על שיחתו עם אפל. בתפקודו זה של גלעד יש להחליש את טענת שרון שהעסקת גלעד בידי אפל (והתמורה הכספית) אינה יותר מאשר העסקתו של גלעד, איש עסקים עצמאי, ושאין לה קשר לשרון.

יודגש, כי בתקופה הרלבנטית תמך אפל פוליטית במתמודדים נוספים, אשר התחרו בשרון בהתמודדות על ראשות הליכוד. תמיכה פוליטית לצדדים מתחרים מלמדת אותנו כי מדובר בתמיכה אינטרסנטית ברורה ולא בתמיכה פוליטית על בסיס אידיאולוגי גרידא או חברי בלבד. משנה תוקף יש לדברים לנוכח כך שספקטור, שנשכר על ידי מטה שרון על מנת לחשוף מעשים בלתי כשרים שנעשו על פי הטענה על ידי מטה אולמרט, דיווח לעומרי שרון על ממצאיו לפיהם אפל הוא העומד מאחורי חוקר פרטי בשם איל טופז, שנשכר על מנת שיצותת למטה שרון; עוד ייאמר כי בביתו של עומרי שרון נמצאה האזנה בלתי חוקית, וכי ספקטור מצא קשרים של אפל לטופז ולאחרים שעסקו בהחתמת מתפקדים לליכוד למען אולמרט.

לטעמנו, לאור כל האמור לעיל, בלתי מתקבלות על הדעת גרסאותיהם של שרון ושל עומרי בנו. לגרסת שרון, הוא לא דווח על ידי גלעד לאחר שיחתו של זה עם אפל, ולא דווח על ידי עומרי לאחר שזה קיבל מספקטור את המידע כי אפל עומד מאחורי פעולות פסולות כנגדו ולטובת אולמרט. הנה כי כן, בתודעתו של שרון, מעשיו של אפל לא נותרו בגדר תמיכה צולבת בעלמא, ועניין זה יש בו כדי להאיר את החברות הנטענת בין שרון לבין אפל והן את מניעיה – לפחות בתודעתו של שרון – באור אחר לגמרי.

לאור זאת, אין תימה ששרון מתייחס בסקפטיות, שלא לומר בצנינות, להבטחותיו של אפל. ברי, כי נהיר לו שאין המדובר בידידות נפש אלא באהבה התלויה בדבר.

גרסת שרון

37. שרון מספר גם הוא על היכרות ארוכת שנים עם אפל: "אני מכיר את דוד אפל שנים רבות. הכרתי אותו במישור המפלגתי, שמה פגשתי אותו. מכיר אותו, מכיר את משפחתו, הייתי אצלו לא אחת בביתו, אם זה בארועים משפחתיים או בסוכות או בארוחת ערב וכן הלאה"¹³. הוא מאפיין את הקשר עמו כהדוק ותמידי. הוא מספר שניתן להתייעץ עמו בעניינים פוליטיים ואומר: "הייתי אומר מי שרוצה להיות בחיים הפוליטיים אתה בדרך כלל יש לך קשר אתו"¹⁴; ועל כך הוא חוזר בהמשך הודעתו הראשונה: "מי שרצה להיות בחיים הפוליטיים האלה לקבל תמיכה הוא באיזשהי צורה היה קשור עם משפחת אפל"¹⁵.

38. בהודעתו הראשונה מוסר שרון כי אינו יכול לדעת אם אפל תמך בו בתחום הפוליטי. לדבריו, אפל הביע באוזניו את תמיכתו, אך אין לו אפשרות לבדוק את אמיתות הדברים: "אי אפשר לדעת... זה לדבריו אני חושב... אני לא יודע אם קיבלתי את זה או לא קיבלתי את זה לדבריו קיבלתי את זה, זאת אומרת שהוא עזר כן בדברים האלה אבל אין לי שום אפשרות לא לבדוק את זה לא להוכיח את זה ולא שום דבר... כמה אני יודע ואפשר שאנשים הוא שולט בהם כן או יש לו השפעה עליהם שולט זה לא מילה נכונה פה כמה מהם יצביעו כן או אם הם יבואו להצביע בתחום הזה"¹⁶ (בהמשך הוא מדבר על הפכפכותן של הבטחות מסוג זה ועל היותן "חתימה על הקרח"). לדברי שרון, הבין משאלות החוקרים - שאפל "עזר" גם במקומות אחרים. הוא, שרון, לא ייחס הרבה חשיבות להבטחותיו של אפל¹⁷. מהאזנות עולה כי שרון לא זלזל כלל וכלל בעזרה הפוליטית שאפל יכול להושיט, למרות שהיה בהחלט מודע לכך שהמדובר בעזרה הנובעת ממניעים אינטרסנטיים מובהקים. הוא מוכן לאשר שפנה לאפל, לפני הפריימריז של 2/99, אך אומר שהתוצאה היתה שזכה רק במקום השביעי. אפל מעולם לא סייע לו כספית ויכול להיות שאמר שהוא מקים עבורו מטה. יתכן שפנה אליו בעניין דוד לוי, שהוא בחור רגיש ותמיד היווה בעיה, אך הוא אינו יודע מה מידת השפעתו על ליברמן¹⁸. שרון טוען: "לא נתתי לאפל שום עזרה עסקית. אף פעם אחת, לא נתתי לו שום עזרה עסקית. לא נתתי לו שום דבר. בחיים הפוליטיים זה משהו אחר בתוך המגרש הזה הפוליטי, אה, אמרתי אם אפשר לקבל, אה, עזרה בואי נאמר, אם מישהו ירצה לראות את התוצאה כן, אז לא קיבלתי שום עזרה..."¹⁹. בהודעתו השנייה נחקר שרון אודות שיחת הטלפון מיום 3.7.99, שבה ביקש גלעד מאפל "להשתיק" את בני תבין ושרה אומר אפל

¹³ הודעת שרון, עמ' 1.

¹⁴ הודעת שרון, עמ' 1.

¹⁵ הודעת שרון, עמ' 37.

¹⁶ הודעת שרון, עמ' 49.

¹⁷ הודעת שרון, עמ' 50.

¹⁸ הודעת שרון, עמ' 52.

¹⁹ הודעת שרון, עמ' 59.

לגלעד כי אולמרט משלם לפעיליו סכומים שהוא, אפל, אינו יכול להתחרות בהם. שרון מכחיש כי דווח לו על השיחה, אף שהוא טוען כי היה שמח לו היתה בידי הקלטת הזו אז²⁰, ואף שבשיחה מאוחרת יותר עם אפל (10.7.99) הם דנים באותו עניין. ניכר כי שרון מנסה למעט במידת החשיבות שראה בתמיכתו באפל ובהזדקקותו לאפל כתומך פוליטי וכמתווך פוליטי, ולהיזקקותו לאפל הוא מנסה לשוות אופי שבתחום הפוליטי הינו לגיטימי ומקובל: "לא קיבלתי ממנו שוחד. במסגרת המשחק הפוליטי לא מעבר למשחק הפוליטי המקובל זה המשחק הפוליטי המקובל"²¹.

העסקת גלעד

39. בסוף שנת 1998, או בסמוך לכך, אך לא יאוחר מאמצע חודש מרץ 1999, הציע אפל לגלעד כי ישתלב בפרויקט התיירותי בתפקיד שלא הוגדר מראש.

אפל הציע לגלעד תשלום כדלקמן:

- (א) תשלום חודשי של 10,000 דולר.
- (ב) 1.5 מיליון דולר ללא תנאי, שאותם יקבל בשלב קבלת ההיתרים לפרויקט (שלב שאפל צפה שיתקיים בסביבות 9/99); בניכוי התשלומים החודשיים שישולמו לו עד אז (להלן - בונוס א').
- (ג) 1.5 מיליון דולר ללא תנאי, שאותם יקבל בשלב תחילת הפעלת הפרויקט; בניכוי התשלומים החודשיים שישולמו לו עד אז (להלן - בונוס ב').

40. גלעד קיבל את הצעתו של אפל בהסכמה בעל-פה (להלן - ההסכמה) והביא לידיעת שרון כי הוא עומד להתחיל לעבוד אצל אפל בפרויקט התיירותי תמורת שכר גבוה.

אפל וגלעד הגיעו להסכמה, למרות שאפל לא ידע עדיין מהם כישוריו המקצועיים של גלעד; למרות שידע כי גלעד אינו מבין בתחום שבו הוא מתבקש לייעץ. לדעתנו, אפל הגיע עם גלעד להסכמה, שעיקרה תשלום סכומים מופלגים לבנו של שרון, על מנת להשיג את פעולתו של שרון, בתפקידו הציבוריים, למען קידום עסקי הקרקעות שלו ושל מגדל הזוהר באזור לוד, ולמען השתתפותו, כאמור לעיל, בקידום פרויקט האי.

²⁰ הודעתו רון השנייה, עמ' 7.

²¹ הודעת שרון השנייה, עמ' 33.

לטעמנו, עוד הוכח לכאורה, כי שרון ידע כי אפל הסכים עם גלעד על העסקת גלעד בפרויקט התיירותי תמורת שכר גבוה, מתוך ציפייה לפעולתו שלו, בתפקידו הציבוריים, למען קידום עסקי הקרקעות של אפל ושל מגדל הזוהר באזור לוד, ולמען השתתפותו, כאמור לעיל, בקידום פרויקט האי. כן יש לזכור את מעמדו הבכיר של שרון, שבשלו יכול היה לסייע לאפל בדרך כלל במכלול עסקיו של האחרון.

ביום 17.9.99, בשיחת טלפון, אמר אפל לשרון כי גלעד, שלמד עד כה רק כיצד להפסיד, עומד להרוויח כסף רב.

לאחר ההסכמה, באמצע חודש מרץ 1999, הודיע גלעד לאפל כי ברצונו לעסוק בשיווק פרויקט התיירות. במועד זה החל גלעד לתת שירותים לפרויקט האי. בסוף חודש אוקטובר 1999 או בסמוך לכך, משכשל המשא ומתן על רכישת האי, חדל גלעד לתת את שירותיו לפרויקט התיירותי. בסמוך לכך, פנה גלעד לאפל וביקש ממנו להתחיל לשלם את התשלומים שהובטחו לו.

בהמשך לכך, בתאריכים המנויים לעיל או בסמוך אליהם, העביר אפל באמצעות החברה היוונית Selini S.A., שהוקמה לצורך הפרויקט (להלן - חב' סליני), לחשבון חוות שקמים, את הסכומים הבאים:

(א) ביום 25.11.99 - סך של 50,000 דולר;

(ב) ביום 11.1.00 - סך של 25,000 דולר;

(ג) ביום 17.2.00 - סך של 25,000 דולר;

41. בחודש מאי 2000 או בסמוך לכך, לאחר זמן מה שבמהלכו כבר לא היה גלעד פעיל במסגרת פרויקט התיירות, ביקש גלעד להעלות על הכתב את ההסכמה שבינו לבין אפל. לאחר משא ומתן שכלל מספר פגישות, חתמו השניים על חוזה בין חברת Wane Investment LTD, שבשליטת אפל, ואפל עצמו, לבין חוות השקמים (להלן - החוזה). בחוזה הוגדר תפקידו של גלעד כיועץ לפרויקט, בתחומים שונים, ועוגנו בכתב פרטי ההסכמה, בשינויים מסוימים, אשר אחד מהם היה מתן האפשרות - להבנת שני הצדדים - לסיים את ההתקשרות ביום 1.6.01. כן התחייב אפל בתשלומים חודשיים לגלעד, בסך של 20,000 דולר כל אחד.

על הסכום שאמור היה להשתלם על פי החוזה לגלעד אמר שישקו: "הייתי אומר שזה סכום גבוה מאוד, הריטיינר הגבוה ביותר שעליו שמעתי מעודי".

42. בחוזה צוין בכזב כי תחילת עבודתו של גלעד היא ביום 1.6.99. ההסבר המתבקש לכך הוא מטרה ליצור מצג שווא לפיו לא הוסכם דבר בין השניים לפני הבחירות לכנסת, שלאחריהן לא כיהן עוד שרון כשר התשתיות הלאומיות וכשר החוץ.

מצדו של אפל, ניתן להוכיח כי הצעתו לגלעד לעסוק בפרויקט תמורת שכר גבוה, לא היתה אלא, בעיתוי שבו ניתנה ומכוח הפיקטיביות הרבה הגלומה בה, הצעת שוחד; וראה גם מאמציו להביא במישרין לאוזניו של שרון את כוונתו לשלם לגלעד, שלמד עד כה איך להפסיד, סכומי כסף גדולים. מבחינת אפל, וגם מבחינת גלעד, ניתן להוכיח כי כיוונו לכך שההעסקה תהיה דרך להעברת סכומי כסף מופלגים לחוות שקמים, שהיתה נתונה אותה עת בהפסדים, במסווה של שכר עבודה.

43. בין 3/99 ל-10/99, ובין 5/00 ל-6/01, סיפק גלעד לפרויקט שירותים שבמהותם ובהיקפם נופלים בהרבה מערך התשלומים שקיבל. בין 10/99 ל-5/00 לא סיפק לפרויקט שירותים כלל. פורמלית, על פי החוזה, נותר גלעד קשור לפרויקט עד לחודש יוני 2001.

44. בתאריכים המנויים להלן, או בסמוך אליהם, העביר אפל לחוות שקמים את

הסכומים הבאים:

באמצעות חברת ציביון 2000 (1999) בנייה וייזום פרויקטים בע"מ –

(א) ביום 13.6.00 – סך של 479,000 ש"ח;

באמצעות חברת ציביון בנייה ופרויקטים בע"מ -

(ב) ביום 10.7.00 - סך של 95,214 ש"ח;

(ג) ביום 17.8.00 - סך של 95,940 ש"ח;

(ד) ביום 13.9.00 - סך של 93,600 ש"ח;

(ה) ביום 15.10.00 - סך של 93,600 ש"ח;

(ו) ביום 8.11.00 - סך של 93,600 ש"ח;

(ז) ביום 8.12.00 - סך של 93,600 ש"ח;

(ח) ביום 1.1.01 - סך של 93,600 ש"ח;

(ט) ביום 9.3.01 - סך של 187,200 ש"ח;

- (י) ביום 22.3.01 - סך של 975,780 ש"ח ;
- (יא) ביום 16.4.01 - סך של 93,600 ש"ח ;
- (יב) ביום 16.5.01 - סך של 93,600 ש"ח ;
- (יג) ביום 11.6.01 - סך של 93,600 ש"ח ;

45. שרון ידע מפי גלעד כי הוא עומד להתחיל לעבוד אצל אפל בשכר גבוה, וזאת, בעת שהיה שר החוץ (ואם כך – גם שר התשתיות הלאומיות). מאחר וגלעד התחיל את עבודתו אצל אפל, לכול המאוחר, באמצע 3/99, הרי שהדבר נודע לשרון בין 10/98 (כניסתו למשרד החוץ) לבין אמצע 3/99 ; [בסמיכות זמנים למועד שבו הציג בפניו דרכסלר את מפת האינטרסים של אפל באזור לוד, את בעייתיותה החוקית ואת התנגדות המינהל לקידום של האינטרסים האמורים ; וזאת, מיד בסמוך לאחר פגישתו של אפל עם דרכסלר, וכשנה לאחר שכינס שרון בלשכתו את אנשי מגדל הזוהר ואנשי המינהל לדיון בדרישותיה של מגדל הזוהר ; וכן, בסמיכות זמנים לבחירות המקדימות בליכוד, 2/99].

46. במועד שבו נאמרו הדברים לשרון על ידי גלעד הוא ידע כי בנו אינו מבין בתחום התיירות. חיזוק לדברים אלה, המפורטים בהודעת שרון, ניתן למצוא בדבריו של אפל לשרון ביום 17.9.99. באותה שיחה אמר אפל לשרון כי גלעד עתיד להרוויח כסף רב אחרי שהתרגל להפסיד.

שרון הכחיש כי שוחח עם אפל על הפרויקט אך מן השיחה עולה שגילה מידה של בקיאות בעניין ("האי כבר בידינו?").

לטענת ספקטור, בסביבות 2/00 ידע שרון שלגלעד יש בעיה עם אפל ושלה אותו אליו. ספקטור אינו טוען כי שרון אמר לו את הדברים מפורשות אך אומר כי הדבר היה ברור.

פירוט

47. בין אפל לבין גלעד התקיימו קשרים עוד קודם שנקשר שמו של שרון הבן בפרויקט, ובמסגרתם נכח גלעד בארוחת הערב שערך אפל לתת שר החוץ היווני ביום 12.1.99. אפל מספר כי הכיר את משפחת שרון מזה שנים, על רקע השתייכותם הפוליטית המשותפת²². עוד סיפר שגלעד למד בביתו תורה.

²² הודעה 10 עמ' 4 ש' 91

משלב מסוים, שניתן לתארכו ל-3/99 על פי האזנות הסתר ועל פי מכתב הסכמות בכתב שערך גלעד והפנה לחב' סליני, השתלב גלעד באופן זה או אחר בפרויקט, על בסיס הסכמות, שיפורטו להלן, הנוגעות לסכומי עתק. אם לא נתייחס לשיחת הטלפון מיום 9.1.99²³, שבה, בעקבות אמירה של שקולניק כי "הם" (משפחת שרון - או היוונים) רוצים להכניס את גלעד לעניינים²⁴ - מזמין אפל את גלעד לארוחת הערב לכבוד תת שר החוץ היווני, כאל שיחת עבודה, הרי שהשיחה הראשונה שנקלטת ביניהם, בענייני הפרויקט, מתקיימת ביום 16.3.99²⁵ (אם כי יומיים קודם הם קובעים פגישה בלא לציין את תוכנה). גלעד אומר לאפל כי הוא מעונין בתחום השיווק – "יכול להיות שבזה צריך להתעסק" (משמע – לגלעד היתה נתונה הבחירה באיזה תחום יעסוק) והשניים מדברים, בין היתר, על מכירות של הפרויקט בארץ. יום למחרת הם שבים ומשוחחים על הפרויקט, כשבין היתר עולה מן השיחה שאייל (דייסי) אינו מכיר את גלעד וירצה אישור מדודי²⁶. שיחה בין אייל לאפל מתקיימת למחרת, ובמהלכה אכן שואל דייסי מיהו גלעד. אפל משיב שזהו הבן של אריק, בחור רציני מאוד, שאפל מייעדו לתחום השיווק²⁷. מהיר מחשבה, סומך עליו במאה אחוז. גלעד, לפי אפל, כבר רץ בין עורכי הדין ובין משרדי הפרסום - בחור שרוצה לעבוד. האיש הנכון במקום הנכון²⁸. דייסי, יצוין, נכנס לעבודה בפרויקט גם הוא באותם ימים²⁹, בלי שחדל מעבודתו במפעל הפיס³⁰.

לכל המאוחר בשלב זה – לפני "השתלבותו" של גלעד בפרויקט – מדווח גלעד לשרון כי הוא עומד להתחיל לעבוד אצל אפל תמורת שכר גבוה. כך, על פי הודעתו הראשונה של שרון עצמו (עמ' 10).

48. מכאן - 3/99, ועד לתאריך 7.10.99, מנהלים אפל וגלעד שיחות עבודה כאלו ואחרות, שכל שניתן להתרשם מהן עיקרן ענייני שיווק. כבר עתה ייאמר, כי כשלעצמן, שיחות הטלפון שבחודשים אלה - על תוכן ותדירותן – מצביעות כל כך כי בתקופה זו עסק גלעד בפרויקט במידה כזו או אחרת. בתקופה זו נקלטו בשתי עמדות ההאזנה שבביתו של אפל ארבעים ואחת שיחות שנושאן הפרויקט (ובכלל זה שיחות סביב הפרויקט, אודות נסיעות, אודות אנשי הפרויקט וכו').

²³ שיחה 1182/616 מיום 9.1.99.

²⁴ שיחה 1179/616 מיום 9.1.99.

²⁵ שיחה 3813/617.

²⁶ שיחה 4462/616 מיום 17.3.99.

²⁷ בשיחות שונות, כבר משלב מוקדם, עולים ניסיונות של אפל להתחיל ולשווק את הפרויקט לוועדי עובדים.

²⁸ שיחה 4054/617 מיום 18.3.99.

²⁹ שיחה 8313/617 מיום 16.3.99 בין גלעד לאפל; שיחה 3505/617 מיום 10.3.99 עם אדלר, בה מציין אפל כי הוא הולך לעשות את דייסי הסגן של איבט.

³⁰ בשיחה 7698/616 מיום 4.6.99 אומר אפל לדייסי כי אינו מאמין שדייסי יוכל להישאר במפעל הפיס מעבר לסוף אותו חודש. ביום 10.7.99 משוחחים אפל ותבין על כך שדייסי הייב לסיים את תפקידו במפעל הפיס כדי שיוכל להתפנות כולו לפרויקט (שיחה 11894/617). נראה שגם ביום 30.7.99 הוא עוד שם, על פי שיחה 13357/617 עם ברדוגו.

49. ממסכת ההאזנות אפשר להסיק, אם כן, בין אם במישרין ובין אם נסיבתית, כי גלעד נקשר לפרויקט לכל המאוחר בחודש מרץ 99; עסק בענייני שיווק ותחקירנות (בעיקר) עד לחודש 10/99, בלי שמשך ידו משיחות פוליטיות עם אפל בהקשר אביו; נסע עמו ליוון פעם אחת; דן אתו לפחות פעם אחת בענייני ממ"י³¹. בתקופה שלאחר 7.10.99, על פי השיחות שנקלטו, היתה מעורבותו רנדומלית ביותר, כאשר לפחות אחת מן השיחות נסבה סביב תשלום המגיע לו.

50. המסקנה העולה מן הראיות היא כי בניגוד לגרסתו של אפל הובטח לגלעד תשלום עתק למן תחילת עבודתו אצל אפל, עוד בטרם תרם תרומה כלשהי לפרויקט, עוד לפני שהוכיח את יכולותיו; כל זה עומד בפני עצמו, כמו גם תומך בגרסתו של גלעד (על פי שיחותיו עם ספקטור), לפיה אפל הוא שיזם את ההעסקה, תוך הבטחת בונוסים, שבלעדיהם לא היה גלעד מתגבר על סלידתו מעבודה כשכיר אצל אחר, ומצטרף לפרויקט.

ידיעתו של שרון

51. שרון ידע מפי גלעד כי הוא עומד להתחיל לעבוד אצל אפל בשכר גבוה, וזאת, בעת שהיה שר החוץ ושר התשתיות בין 10/98 (כניסתו למשרד החוץ) לבין אמצע 3/99.

במועד שבו נאמרו הדברים לשרון על ידי גלעד הוא ידע כי בנו אינו מבין בתחום התיירות. חיזוק לדברים אלה, המפורטים בהודעת שרון, ניתן למצוא בדבריו של אפל לשרון ביום 17.9.99. באותה שיחה אמר אפל לשרון כי גלעד עתיד להרוויח כסף רב אחרי שהתרגל להפסיד וכמענה לשאלתו של שרון - מה נשמע שם ביוון? משיב אפל שהוא מאוכזב "מן הנציג שלנו" שלא הדביק את שרון בהתלהבות.

52. שרון הכחיש כי שוחח עם אפל על הפרויקט אך מן השיחה עולה שגילה מיידה של בקיאות בעניין ("האי כבר בידינו?").

ניתן לסכם כאן ולומר כי שרון היה מודע לכך שבנו אמור להרוויח כסף רב אצל אפל, וכי לאפל אינטרסים נדלניים רבי עוצמה שביכולתו שלו לשרתם. למרות זאת, לא פעל שרון למניעת העסקתו של גלעד אצל אפל, ומנגד לא פעל כדי להבהיר לאפל שידיר עצמו מכל עיסוק בתחום שיכול להשפיע על עניינו. שתירתו של שרון, באותה שיחה מיום 17.9.99, עת הוא שומע מפיו של אפל עצמו ש"הנציג שלנו" יריוח כסף רב, מהדהדת ביותר.

לדברי שרון, בהודעתו הראשונה, אין לו כל קשר עסקי עם אפל והוא אינו מכיר את עסקיו של אפל³². שרון השיב לחוקריו כי על פרויקט יוון של אפל שמע מגלעד אולי, כנראה כאשר

³¹ בעניין זה מעניין לציין שב-9.3.99 מתנה אפל את צרותיו במינהל באזורי דרעי; ב-26.4.99 הוא משוחח על כך עם גלעד; וב-4.7.99, כאשר שואל אותו אדלר, במהלך שיחה באותו נושא, בשביל מה יש לו את גלעד, מאשר אפל שכבר שוחח עם גלעד.
³² הודעת שרון, עמ' 2.

כיהן כשר החוץ (עד אמצע 1999)³³, דהיינו, לפני ארוחת הערב השנייה. מיד הוא מחדד את הדברים ואומר שגלעד סיפר לו שהוא עומד לעבוד בנושא של פרויקט תיירותי ביוון ובספרד³⁴, תמורת שכר גבוה³⁵. כאשר הוא נשאל מה אמר לו גלעד בקשר לשאלה מה הוא עומד לעשות בפרויקט, אומר שרון: "הוא אמר לי שהוא עומד לעבוד בפרויקט תיירות גדול שעומד להיות אני לא זוכר אם הוא אמר לי את זה ביוון או שזה כלל גם את ספרד את זה אני לא זוכר את הדבר הזה... אני לא דיברתי אתו מה לעשות שם הוא אמר לי שיש פרויקט גדול שעומד להיות ושהוא יעבוד שם"³⁶, ובהמשך הוא מוסיף: "הוא אמר לי שזה יהיה שכר גבוה"³⁷. שרון סבור שעם אפל לא שוחח על הפרויקט. שרון ראה את בנו, שהוא לדבריו בחור מוכשר ומסוגל לעבודה בלתי רגילה, יושב ימים ולילות³⁸. במשך, לדבריו, טיפלו באותה תקופה עומרי וגלעד גם יחד, מעבר לכך שהוא מתנהל מעצמו³⁹. שרון טוען עוד כי לא שוחח עם גלעד אודות נסיבות הפסקת העבודה אצל אפל וכי אינו מעורב בעסקיו של בנו וכל ניסיונותיו לדובב את גלעד בעניין עסקיו עולים בתוהו⁴⁰. לדבריו: "אני שואל אותו אז הוא אומר אתה תתעסק בערבים ובאמריקאים ואני אתעסק אני יעסוק בעסקים כל אחד עושה את חלקו כל אחד עושה בתפקידו אני לא הצלחתי לדובב אותו היום אני גם לא מדבר אתם על הדברים האלה לא אתו ולא עם עומרי כי אני לא רוצה והם מאוד זהירים בנושא הזה וגם אני אבל בדרך כלל אני שואל אותו כי זה היה מעניין אותי בכל זאת מה הוא עושה כן אז זה נכון הוא לא ילד הוא זה הוא בעל משפחה הוא אבא לילדים הוא זה אני יודע קצין בצה"ל... אבל הוא אני יודע אתה רוצה לדעת תמיד זה היה אותו דבר הוא מחייך... זה יחסים מיוחדים זה משפחה עם יחסים מאוד מאוד קרובים כן תמיד... כבר הרבה שנים הם עוסקים בכל העניינים הכספיים... אי אפשר להוציא ממנו פרטים על הדברים האלה"⁴¹. כמו כן לא פנה לספקטור בבקשה שיסייע לגלעד⁴². שרון טוען כי מעולם לא התבקש על ידי אפל לסייע לו במיזם התיירותי⁴³. כאשר, בהודעתו השנייה, הושמעה לשרון שיחתו עם אפל מיום 17.9.99, הוא טען כי לא זכר את השיחה, וכי אין בה "דיון על הפרויקט"; עוד אמר כי בדברי אפל לא היה דבר שמשך את תשומת לבו והביא אותו לאחר מכן להתעניין אצל גלעד מה פירוש "הרבה כסף". יש לציין, באשר לשיחה זו, כי שרון אומר במהלכה לאפל כי אינו שואל את גלעד כיוון שהוא "לא רוצה להעמיד אותו במצב..." אך בהודעתו הוא שולל את הטענה כי "המצב" אליו הוא מכוון בדבריו הוא ניגוד האינטרסים שיוצרת העסקתו של גלעד בסכום גבוה בשעה שהוא זקוק לעזרתו של שרון. לדבריו, אפל "לא ביקש ממני אף פעם סיוע ולא

33 הודעת שרון, עמ' 9.
 34 הודעת שרון, עמ' 10.
 35 הודעת שרון, עמ' 11.
 36 הודעת שרון, עמ' 10.
 37 הודעת שרון, עמ' 11.
 38 הודעת שרון, עמ' 39.
 39 הודעת שרון עמ' 40.
 40 הודעת שרון, עמ' 11.
 41 הודעת שרון, עמ' 11.
 42 הודעת שרון, עמ' 33.
 43 הודעת שרון, עמ' 13.

נתתי לו אף פעם סיוע⁴⁴. שרון נשאל בהודעתו אם יעץ משהו לגלעד כשהודיע לו זה על דבר העסקתו העתידית אצל אפל ומשיב בשלילה⁴⁵.

53. אפל טען בהודעתו כי למיטב זכרונו לא שוחח עם שרון על הפרויקט ולמיטב ידיעתו שרון האב לא היה מודע לסכומים שעתיד גלעד לקבל⁴⁶. אפל לא עומת עם שיחת הטלפון מיום 17.9.99⁴⁷, במהלכה הוא משוחח עם שרון על הפרויקט ומביא לידיעתו כי גלעד עומד להשתכר סכומי כסף גדולים.

54. ספקטור מציין כי פנייתו של גלעד אליו בפברואר 2000 באה לאחר ששרון אמר לספקטור כי לגלעד יש בעיה והוא מבקש כי יעזור לו⁴⁸. עוד הוא מספר כי בפגישותיו עם שרון דיווח לשרון, לשאלתו, כי הוא עוזר לגלעד והוא מקווה שהעניינים יסתדרו⁴⁹. ספקטור לא שוחח עם שרון האב על הפרטים, אך הוא מספר כי "היה ברור" ששרון האב יודע במה מדובר⁵⁰. מלבד שרון האב ידעו על מעורבותו רק עמרי ועו"ד וייסגלס⁵¹. ספקטור טוען כי השיחה עליה הוא מספר לגלעד בעמ' 4 של התמליל השלישי מיום 10.2.01 - "הוא דיבר אתי בטלפון, הוא שאל אותי אם אתה היית אתי בקשר בעניין הזה, אמרתי... היום... או ביום ראשון תביא את זה אתך", מתייחס לשיחה שערך עם שרון באותו יום, במהלכה הציע לו שרון להצטרף לצוות הסקרים של מטהו, ואגב כך שאל אודות פגישתו עם גלעד⁵².

פעולות שרון בעניינים הקשורים לאינטרסים של אפל

55. פעולות שרון בעניינים הקשורים לענייניו של אפל, כפי שיפורט להלן, מהוות ראשית לכול ראייה נוספת לעבירת השוחד, ואינן מהוות רכיב מעבירת השוחד.

קרקעות

56. לאחר שהתחווה לאפל עמדת המינהל שלא לאשר שינוי ייעוד אדמות אחיעזר וצפריה, ואת עסקת גנתון, פעל אפל, יחד עם עו"ד דרור חוטר ישי, במישרין ובעקיפין, אצל מנהלי המינהל השונים, לתקופותיהם, על מנת שיסירו התנגדותם לשינוי הייעוד ועל מנת

⁴⁴ הודעת שרון השנייה, עמ' 25.

⁴⁵ הודעת אריאל שרון, עמ' 12.

⁴⁶ הודעה 12 עמ' 6 ש' 162. כיוון שאפל טוען כי שתי ארוחות הערב שבהן נכח שרון לכבוד שני אנשי הציבור היוונים אינן קשורות לפרויקט; שרון, הזוכר ארוחה אחת, מכחיש גם הוא קשר אל הפרויקט. עם זאת, לא נכון לומר שבשום שלב לא שוחחו שרון ואפל על הפרויקט. כזכור לפחות שיחה אחת (מיום 17.9.99) נסובה כללית סביב הפרויקט, ובמהלכה מנופף אפל בפני שרון בסכום גבוה שעתיד גלעד להשתכר, ומזמין את שרון ליוון.

⁴⁷ שיחה 12519/616 מיום 17.9.99 הנ"ל.

⁴⁸ 15.6.03, עמ' 5 ש' 123; 16.6.03 עמ' 7 ש' 197; ר' גם 12.6.03, עמ' 6 ש' 156.

⁴⁹ 16.6.03, עמ' 4 ש' 86; עמ' 7 ש' 199 (ספקטור מציין שאריאל שרון אמר לו שגלעד מתרשם ממנו).

⁵⁰ שם, עמ' 8 ש' 204.

⁵¹ שם, עמ' 4 ש' 90.

⁵² ספקטור, 16.6.03, עמ' 8 ש' 213.

שיכשירו את עסקת גנתון. משלא נשאו מאמציהם פרי, החל אפל לפעול אצל שרון במטרה להביא לשינוי בעמדת המינהל, דבר שיאפשר מימוש ההשקעות האמורות.

מהראיות עולה, כי במהלך שנת 1997, פנה אפל, או מי מטעמו, לשרון, וביקש ממנו לפעול למען שינוי עמדת המינהל באשר למתן הרשאה לפיתוח בידי מגדל הזוהר ולשינוי ייעוד אדמותיהם החקלאיות של אחיעזר וצפריה. בעקבות זאת, זימן שרון לישיבה את אפל ואת עו"ד חוטר ישי, וכן את ראשי המינהל.

בישיבה, שהתקיימה בלשכת שרון בתל אביב, הביאו ראשי המינהל בפני שרון את טעמיהם להתנגדותם למתן ההרשאה ולשינוי הייעוד. ואולם, דעתו של שרון לא היתה נוחה מעמדה זו. לפיכך, הטיל שרון על אנשי משרדו לבדוק שוב את נתוני העיסקה, ולעשות ככל הניתן על מנת לאפשר את שינוי הייעוד כאמור.

בתאריך שאינו ידוע במדויק במהלך 1997, פנה אפל, או מי מטעמו, לשרון וביקש ממנו לפעול למען שינוי עמדת המינהל באשר לעסקת גנתון. בעקבות זאת, זימן שרון לישיבה את אפל ואת עו"ד חוטר ישי, וכן את ראשי המינהל, בראשם ברטי ברודו.

ישיבה זו התקיימה בלשכת שרון בירושלים. במהלכה, הביאו ראשי המינהל בפני שרון את טעמי התנגדותם להכשרת עסקת גנתון.

בהמשך לישיבה זו זימן שרון את ברודו אליו ונוף בו על עמדתו. ברודו שב והסביר לשרון את טעמי המינהל להתנגדות.

57. בחודש נובמבר 1998 או בסמוך לכך פנה אפל לראש המינהל מאז 6/98, דרכסלר, וביקש לפוגשו. בפגישה, שנערכה במלון דן בתל אביב, ביקש אפל מדרכסלר את קידום ענייניו, כאמור לעיל, באזור לוד; דרכסלר סירב, ובתגובה איים אפל כי יביא לפיטורי דרכסלר וכי יערב את גלעד.

בסמוך לאחר מכן סר דרכסלר אל היועץ המשפטי לממשלה ודיווח לו על פגישתו עם אפל. לאחר מכן סר אל שרון, והביא עמו תצ"א של אזור לוד, אותה הכין לצורך פגישתו עם שרון. דרכסלר הציג בפני שרון את רכישות מגדל הזוהר ואפל באזור, הסביר לו את טעמי התנגדות המינהל להיעתרות לבקשותיו של אפל וסיפר לו על פנייתו ליועץ המשפטי לממשלה.

58. בכל המועדים הרלוונטיים היתה העיר לוד נתונה במצב כלכלי וחברתי קשה ובמשבר מנהיגות. בין השנים 2000 – 2002 אף כיהנה בה ועדה קרואה. בתאריך 14.5.02 נבחר לראשות העיר לוד מקסים לוי ז"ל (להלן – לוי). לוי נכנס לתפקידו כשבועיים לאחר מכן. בסמוך למועד זה, הודיע שרון כי בכוונתו לטפל בלוד טיפול אישי.

בהמשך לכך, פעל שרון למען העברת קרקעות באזור לוד, בהם קרקעות עסקת גנתון, מידי המינהל לידי עיריית לוד, ולמען הפשרתן לבנייה. זאת, בידעו כי הזכויות בקרקעות החקלאיות של גנתון נרכשו על ידי אפל ומגדל הזוהר; כי זאת נעשה שלא על דעת המינהל; וכי פעולתו, כאמור, משרתת אינטרס כלכלי רב ערך של אפל ושל מגדל הזוהר.

פירוט פעולות שרון בהקשר לקרקעות מצורף כנספח א'.

יוון

59. כאמור, בשנת 1998, במסגרת עסקיו, החל אפל לתכנן הקמת מרכזי תיירות ונופש במספר אתרים בעולם. מרכז התיירות והנופש הראשון אותו ביקש אפל להקים ולהפעיל נועד להיות ממוקם באי היווני פטרוקלו, השוכן בים האגאי, דרומית מזרחית לאתונה (להלן - פרויקט האי).

במהלך שנת 1998 החל אפל במשא ומתן עם בעלי האי על רכישתו. במועד שלא יאוחר מחודש דצמבר 1998 נוצר קשר בין אפל לבין שקולניק. במסגרת פרויקט האי, ניהל שקולניק את המגעים עם בעלי האי על רכישתו, ובאמצעות קשריו עם דמויות מפתח בממשל היווני ניסה לקדם את פרויקט האי, כמפורט להלן.

60. הצלחת פרויקט האי היתה כרוכה, בין היתר, בשינויי חקיקה ביוון, אשר יאפשרו בנייה באי, המסווג כאתר ארכיאולוגי, תוך שינוי ייעוד הקרקע והליכי תכנון ובנייה, מתן זיכיון והקלות במיסוי. שינויי חקיקה והתאמות נוספות דומות נדרשו ביחס לפרויקט גם אילו יוקם במקום אחר ביוון. אפל סבר כי הידוק קשריו עם אנשי ציבור יוונים, בעלי מעמד והשפעה, יסייע בידיה להשיג מטרה זו, ופעל לשם כך עם שקולניק. במסגרת זו פעל אפל להזמין לביקורים בארץ, באיצטלה ממלכתית או רשמית, ולהפגישם עם בעלי תפקידים בכירים בישראל. במסגרת ביקורים אלה ביקש אפל לרכוש את אהדתם של בעלי התפקידים היוונים לפרויקט האי ולו עצמו, ואת תמיכתם בהליכי החקיקה והרישוי הצפויים בהמשך פרויקט האי.

61. במהלך שנת 1998 נודע לשקולניק כי בין מפלגת העבודה הישראלית לבין מפלגת השלטון היוונית "פאסוק" מתקיימים מגעים באשר לביקור של משלחת מטעם "פאסוק" בישראל, כאורחת מפלגת העבודה. בסוף שנת 1998, מתוך רצון לנצל את הביקור לקידום הפרויקט פעל שקולניק בעצה אחת עם אפל אצל מפלגת העבודה למימוש הביקור, תוך הצעה לממן חלקים ממנו. בסמוך לפני הגעת משלחת תת שר החוץ ארצה, ובמהלך הביקור, ארגנו אפל ושקולניק את סדר היום של הביקור, כשאפל, במישרין או בעקיפין, אף מימן חלק ניכר

ממנו, ופעל אצל מכריו לתיאום ביקור משלחת תת שר החוץ ברשות הפלשתינאית, לתיאום ביקורה במשכן הכנסת ופגישותיה עם אנשי מפלגת העבודה. בין היתר, לפני התאריך 12.1.99, הזמין אפל את שרון וגלעד לארוחת ערב שתיערך בביתו ביום 12.1.99, בשעת ערב, לכבוד תת שר החוץ היווני. כן הזמין אורחים ישראלים נוספים. שרון וגלעד נענו להזמנה.

בתאריך 12.1.99 הגיעו גלעד ושרון לארוחת הערב לכבוד תת שר החוץ היווני שנערכה בביתו של אפל בתל אביב.

62. באמצע שנת 1999 או בסמוך לכך טען שקולניק בפני אפל כי דמיטרי אברמופולוס, ראש עיריית אתונה באותה עת (להלן – ראש עיריית אתונה), הינו דמות מפתח בפוליטיקה היוונית ובעל סיכויים להנהיג את המדינה תוך שנים אחדות. משכך, החליט אפל לפעול להזמנתו של ראש עיריית אתונה ארצה, לחשוף בפניו את הפרויקט ולנסות לזכות בתמיכתו ובהדתו.

עובר לתאריך 28.7.99 הזמין אפל את שרון וגלעד ואורחים ישראלים נוספים, לארוחת ערב שיערוך בביתו לכבוד ראש עיריית אתונה. שרון וגלעד נענו להזמנה וביום 28.7.99 נטלו חלק בארוחת הערב האמורה.

מעורבותו של שרון בביקור המשלחת היוונית

63. מעשיו של אפל מצביעים על כך שהיה לו עניין גדול בביקור. הוא ושקולניק נטלו חלק מהותי בגיבוש סדר היום⁵³. אפל גם מימן (במקום מפלגת העבודה) חלקים ניכרים מן הביקור. יצוין כי אין בשני אלה להצביע על מסירת הביקור לידי אפל מידי משרד החוץ, שהרי מבחינת משה"ח המזמינה היא מפלגת העבודה; ואולם, יש בכך להוכיח את האינטרס הברור של אפל בביקור, ואת החשיבות הרבה שייחס לעזרה שיקבל ממשרד החוץ לשם הידוק אחיזתו בביקור - עזרה, שבהקשר אחר עשויה להיתפס כדבר של מה בכך.

64. בסופו של יום הוכנס שקולניק למפגש אצל שר החוץ שרון וכן סעד עם המשלחת היוונית ארוחת צהריים עם גורמי משרד החוץ. מערכת הנסיבות מצביעה במידה רבה של ודאות שהנחיה מראש, מאותו גורם, היא שהביאה לכניסתו לשני הארועים. ואולם, בהעדרה של ראייה ישירה לכך שמנהלת לשכתו של שרון, שרה אלמן, אכן פנתה לשרון בבקשה להכניס את שקולניק, אנו נאלצים להסתפק בהסקת מסקנה, שלנוכח ריבוי הגורמים המעורבים, לנוכח קשריו הטובים של שקולניק עם אנשי המשלחת, שאולי שיתפו אתו פעולה, אינה

⁵³ ר', למשל, שיחה 99/616 מיום 4.1.99 שבה מוסר שקולניק כי ישב עם מושקה (אברהם הצמרי, איש מפלגת העבודה) על סדר היום; שיחה 1179/616 מיום 9.1.99; שיחה 1182/616 מאותו יום.

בהכרח היחידה האפשרית. כל זה מקשה על הוכחת התערבותו והשתדלותו של אפל אצל שרון, ובוודאי על קשר סיבתי בין השתדלות כזו אצל שרון דווקא לבין כניסת שקולניק אל הפגישה.

השתתפות אריאל שרון בארוחות הערב בבית אפל

ארוחת הערב לכבוד משלחת תת שר החוץ, 1/99

65. בשיחת טלפון בין אפל לשקולניק מיום 4.1.99⁵⁴, טוען אפל כי ביום 3.1.99 שוחח עם שרון והסביר לו את "העניין". בהמשך אותה שיחה מוסר אפל לשקולניק שדיבר עם שרון והסביר לו שהוא צריך אותו בארוחת הערב. לאחר שמוסר לו שקולניק את סדר ארוחת הצהריים ולאחריה הפגישה עם השר, מעריך אפל ששרון מצא, באמצעות הפגישה בצהריים, דרך להתחמק מארוחת הערב. שקולניק מציע לאפל להתייצב לאחד מן הארועים ואפל משיב כי הוא מעדיף להיות ברקע.

66. בשיחה בין אפל לשקולניק מיום 9.1.99⁵⁵ מודיע אפל לשקולניק כי השר יראה את האורחים ביום 12.1.99 בארוחת הערב אצל אפל בבית. אפל מספר שתגיע גם אשתו של שרון ומאוחר יותר בשיחה מחליט להזמין גם את "הבן שלו גלעד". ההצעה זוכה לאהדתו של שקולניק - "הם רוצים שהוא יהיה בעניינים... הם חותרים לזה". לשניים ברור שהארוחה תערך אך הדיון נסוב באשר לרשימת המוזמנים. מכל מקום, רוב המועמדים קשורים לפרויקט. שקולניק דוחף להציג במעמד זה את הפרויקט ואפל מהסס ונראה שהוא סבור שזה אינו פורום מתאים, כאשר לטעמו יש לערוך ערב נוסף באלהמברה. מעט יותר מאוחר, באותו יום, אפל מתקשר לגלעד ומזמין אותו, עם אביו⁵⁶. מן הנוסח עולה שכבר דובר בין השניים קודם לכן על ההזמנה האמורה. השיחה מתנהלת כאילו ההזמנה של אפל היא צו התייצבות. כך, למשל, אפל מוודא "אתה מגיע עם אבא, כן?" וגלעד משיב: "אם תגיד אני אבוא, אם זה עם ילדים אני בא", ובהמשך, לשאלת אפל: "עכשיו מי מי יגיע אצלכם?", גלעד משיב: "מי שתבקש".

67. על כך שהשתתפות בארוחת הערב בביתו של אפל נתפסת כ"טובה" לאפל לפחות בעניין ליברמן, מלמדת התבטאותו בשיחת טלפון שהוא עורך מביתו של אפל בעת הארוחה. ליברמן מספר לבת שיחו כי הוא עיף מאוד אך היה חייב לעשות לאפל את "הטובה הזאת"⁵⁷.

⁵⁴ שיחה 990/616 מיום 4.1.99.

⁵⁵ שיחה 1179/616 מיום 9.1.99.

⁵⁶ שיחה 1182/616 מיום 9.1.99.

⁵⁷ שיחה מתוך קלסר 9, 12.1.99.

68. כאמור, ביום 12.1.99 ערך אפל בביתו שבתל אביב ארוחת ערב לכבוד חברי המשלחת היוונית, ולפחות, המעטים שבהם שבחרו להגיע (ובהם גם מי שבעבורו נועדה הארוחה - תת שר החוץ)⁵⁸. שר החוץ שרון אכן הגיע וכיבד את האורחים בנוכחותו. למחרת, במלון שרתון, הציגו אפל ואנשיו בפני האורחים את הפרויקט⁵⁹.

שבוע אחר כך, (18.1.99), בשיחת טלפון, מודה שרון לאפל על ארוחת הערב המקסימה, ובאותה שיחה עצמה מבקש את עזרתו של אפל במירוץ⁶⁰.

69. שרון מוסר כי הוזמן לארוחת הערב על ידי אפל אם כי אינו זוכר כיצד, והגיע בלי לשאול שאלות רבות מדי⁶¹. לדבריו, לא ידע על צורך כלשהו של אפל בהזמנתו⁶², לא ידע על מעורבות של "צביון" בביקור⁶³ (גרסה תמוהה לנוכח כך שהתייצב באותו יום לארוחת ערב לכבוד המשלחת בבית אפל), ולא עלה בדעתו כל חשד כזה גם לנוכח העובדה שכבר פגש בתת השר החוץ היווני בצהרי אותו יום⁶⁴. כפי שכבר עמדנו על כך לעיל, בנסיבות העניין אין להעלות על הדעת ששרון לא הבין שלאפל עניין אישי בארוחת המשלחת הזו, שאם לא כן לא ניתן להבין כיצד הם מצאו עצמם בארוחה בביתו.

ארוחת הערב לכבוד משלחת ראש עיריית אתונה, 7/99

70. ביום 23.7.99, במסגרת אחת משיחותיהם אודות ביקורו הקרוב של ראש עיריית אתונה⁶⁵, מציע שקולניק לאפל לערוך את ארוחת הערב השנייה (לאחר ארוחת הערב במלון המלך דוד, שהיא הראשונה), בבית אפל, עם אריק ורובי, בלי אהוד. השניים מסכימים כי אין מניעה לערוך את ההצגה בערב הזה, ואפל מחליט להביא את שמוליק "עם כל ההצגה".

71. בישיבת הנהלת הפרויקט מיום 25.7.99, שבה נכח גם גלעד⁶⁶, מודיע אפל: "ראש עיריית אתונה מגיע ארצה השבוע, וכל אחד ייקח חלק ביום מסוים, נורמן החליט שביום ד' נציג אצלי בבית את הפרויקט בצורה מסודרת".

72. באותה עת חדל כבר שרון מלכהן כשר החוץ והיה ליו"ר האופוזיציה. הוא נטל חלק, גם כן עם גלעד, בארוחת הערב שערך אפל בביתו לכבוד ראש עיריית אתונה (28.7.99). שיחות טלפון שנקלטו בעניין זה ניהל אפל עם גלעד⁶⁷, שכזכור, זמן קצר קודם לכן תרגם

⁵⁸ שיחה 573/617 מיום 12.1.99.

⁵⁹ ר' שיחה 1341/616 מיום 13.1.99 (אפל - דרעי); שיחה 1531/616 מיום 18.1.99 (אפל - ליברמן; דברי

שקולניק בהודעה 2, עמ' 15 ש' 3.

⁶⁰ שיחה 1001/616 מיום 18.1.99.

⁶¹ הודעת שרון, עמ' 26.

⁶² הודעת שרון, עמ' 26.

⁶³ הודעת שרון, עמ' 16.

⁶⁴ הודעת שרון, עמ' 28.

⁶⁵ שיחה 12764/617 מיום 23.7.99.

⁶⁶ אק"א 10, 21.3.01, מתוך קלסר מסמכים שנתפסו אצל אפל.

⁶⁷ שיחה 13159/617, שיחה 13226/617 מיום 28.7.99.

מאנגלית את חוות דעתה של אוונג'ליה בלתיאזי ממקאן אריקסון יוון, לפיה יש לחשוף את האורח לאנשים בעלי מעמד.

שרון, בהודעתו, לא זכר את ארוחת הערב הזאת.⁶⁸

גרסתו של אפל

73. כאמור, מסרב אפל לאשר את קיומו של "פרויקט יוון", ככזה, ובהתאם לכך הוא כופר בכל תועלת שעתידה היתה לצמוח לו מן הביקור. בתחילה הוא מתחמק ממתן תשובה אם ידע על ביקור המשלחת מלכתחילה ואם היה לו קשר לביקור.⁶⁹ את פגישותיו עם חברי המשלחת הוא מתרץ באינטרס הלאומי של ישראל בהידוק הקשרים עם יוון, וניצול האינטרס שיש ליוונים באירוח הפרויקט לשם כך.⁷⁰ מאותו טעם ביקש מאחמד טיבי לארח את המשלחת יפה. יתכן, מאותו טעם, שהיה מעורב בארגון ביקור המשלחת בכנסת, בארגון פגישתם עם חיים רמון, ולכן, מאותו טעם, ביקש מריבלין לארחם בכנסת.⁷¹ הוא אינו מתווכח עם המסמכים המעידים על כך שמימן חלקים מביקור המשלחת, אך אינו מאשרם, ומפנה את החוקרים לשקולניק.⁷² גם את ארוחת הערב שערך בביתו הוא מסביר בצורך הלאומי.⁷³ את שיחות הטלפון המעידות על אינטרס של הפרויקט באנשי המשלחת הוא פוטר בכך שעל שקולניק להסביר את דבריו של שקולניק ואילו הוא עצמו פעל למען המדינה ולמען תחושתו הטובה של שקולניק.

⁶⁸ הודעת שרון, עמ' 28.

⁶⁹ הודעה 2 עמ' 5 ש' 4.

⁷⁰ הודעה 2 מעמ' 6 ש' 3.

⁷¹ הודעה 2 מעמ' 10 ש' 10.

⁷² הודעה 2 עמ' 11 ש' 20.

⁷³ הודעה 2 עמ' 9 ש' 20.

ג. המסגרת המשפטית

74. במסגרת חוות הדעת ייבחן מארג הראיות במטרה לקבוע האם מערכת היחסים רבת השנים על כל רבדיה - חברות, תמיכה פוליטית, העברת כספים לחווה במסגרת העסקת גלעד, פעולות שרון בעניינים הקשורים לאינטרסים של אפל – מבססת, לכאורה, עבירת שוחד מצד שרון.

מהות העבירה והערך המוגן ביסוד עבירת השוחד:

75. עבירות השוחד נקבעו בסימן ה' לפרק ט' לחוק העונשין. הוראת היסוד בעניין שוחד נקבעה בסעיף 290 (א) לחוק, בה נאמר כי - "עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו..." - מבצע עבירה

הערך המוגן בעבירת השוחד הוא כפול. במישור הקונקרטי, החשש הוא שמתן השוחד יגרום לכך שעובד הציבור יבצע את תפקידו, שעה שהוא רואה את אינטרס נותן השוחד בלבד, ולא את האינטרס הכולל של הציבור, שעובד הציבור משמש כנאמן. כאן נועד האיסור על השוחד לשמור על תקינות ההחלטות והפעולות של עובד הציבור. (ראה מאמרו של ד"ר קרמניצר "האם חסרי עבירות אנחנו" (על הצעת חוק העונשין, תיקון מס' 13), תש"מ-1980, משפטים י"ג 159)

במישור נוסף נועד האיסור להגן על אמון הציבור במערכות השלטון באופן כללי. הערך המוגן מבוסס על התפיסה, כי עובד הציבור חב חובת אמון לציבור, וכי קבלת מתת עשויה להיתפס בציבור כדבר שיגרום לו לחרוג מן המטרות שלשמן ניתנו לו סמכויותיו, או יגרום לו לנצל לרעה את הסמכויות שניתנו לו, באופן הפוגע באמון הציבור (ראה ע"פ 121/88 מדינת ישראל נ' דרוויש, פ"ד מה (2) 663, 682).

חיבור על בסיס אינטרסים בין אנשי ממון לשלטון הוא מושחת ונתפס בהכרת הציבור כשחיתות, ואין צורך להכביר מילים על מנת להציג מה השלכות יש לתחושה כזאת על אמון הציבור בנבחרינו. יחד עם זה, מחובתנו לבדוק את הדברים בדיקה משפטית קפדנית במסגרת תבניות העבירה המצויות בחוק העונשין.

בראיית הפסיקה את מאפייניה של עבירת השוחד יש גמישות רבה וגישה מרחיבה מאד בהתייחסות למעשים, אשר ייראו בעיני המחוקק כמעשי שוחד, לאמור - פרשנות רחבה מאד של דרכי השוחד (ראה ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג (3) 221, 231).

יש להדגיש כי עצם קבלת טובת ההנאה על ידי עובד הציבור בעד פעולה הקשורה בתפקידו הוא מעשה מושחת ואין צורך להוכיח רכיב נוסף (ראה: ע"פ 5803/97 אלי כהן נ'

מדינת ישראל, פ"ד לד (2) 281, זאת מתוך מגמה של המחוקק להלחם בתופעה שיש בה לפגוע באושריות החברה והמדינה.

76. כדי שתתגבש עבירת השוחד צריכים להתקיים שלושה רכיבים :

- (א) עובד ציבור ;
- (ב) הלוקח שוחד ;
- (ג) בעד פעולה הקשורה בתפקיד שממלא עובד הציבור.

המודל המשפטי

77. לאחר שבחנו את חומר הראיות הגענו לכלל מסקנה כי אפל העניק לשרון טובות הנאה, בדרך של תמיכה פוליטית והעסקת בנו, גלעד, בתנאים חריגים כפי שגובש בכתב אישום כנגד אפל, שהוגש זה מכבר לבית המשפט. טובות הנאה אלו ניתנו לשרון בעד פעולה הקשורה בתפקידו וכדי להטות למשוא פנים בדרך כלל. על-פי הראיות ניתן לקבוע כי בתקופות הרלבנטיות שרון היה בתפקידים ציבוריים מכוחם היו לו הסמכות והכוח לקדם את האינטרסים הכלכליים של אפל.

78. יש מקום להעיר כי אפל הואשם במתן שוחד לשרון בכך :

א. שבמועדים שונים, בסמוך לפני הבחירות המקדימות שנערכו ביום 8.2.99, הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות אלה, ויקדם את מועמדותו. כמו כן, בסמוך לפני הבחירות לראשות הליכוד שנערכו ביום 2.9.99, הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות אלה ויקדם את מועמדותו.

ב. שהגיע להסכמה עם גלעד על העברת סך של 3 מיליון דולר ותשלומים חודשיים נוספים, בדרך של שכר מופלג, וכן שילם סך של 100,000 דולר ועוד 2,582,634 ₪ לחוות השקמים בדרך של שכר מופלג לגלעד, והבטחה לתשלומים נוספים במסגרת חוזה העסקה בפרוייקט.

ניתוח חומר הראיות הביא אותנו למסקנה שעיקרה בכך שאין ראיה ששרון ידע את פרטי העסקתו של גלעד, אלא היה מודע לטובות הנאה אלה בשינויים מסויימים: הבטחה של אפל לתמיכה פוליטית ולכך שבנו גלעד עתיד להתחיל לעבוד אצל אפל תמורת שכר גבוה וכי הוא מועסק על ידו וירוויח כסף גדול, בלא שהיתה לו הכשרה מקצועית בתחום רלבנטי ולמרות זאת הוא עשוי להתחיל להתעשר מהעסקתו על ידי אפל.

79. מסקנתנו היא כי ישנן ראיות לכאורה לכך ששרון שהיה מודע לאינטרסים השונים של אפל, וקיבל טובות הנאה אלה כשהוא מודע לכך כי אלו ניתנו לו (וגם בדרך של קבלה על ידי 'אחר') בעד פעולה הקשורה בתפקידו (קרי, בקשר לתפקידו הציבורי אותה עת (שר התשתיות ושר החוץ וראש האופוזיציה), חלקם תפקידים היכולים לקדם את האינטרסים הספציפים של אפל) ו/או משוא פנים בדרך כלל.

כאן המקום לציין כי המודל המשפטי במקרה דנן, בעניין העסקת גלעד, אינו משקף כתמונת ראי את כתב האישום של אפל ביחס למתן שוחד לשרון וזאת משום שאין בראיות כדי להוכיח את ידיעת שרון בדבר פיקטיביות החוזה בין אפל לגלעד וידיעתו לפרטי פרטים את הסכומים אותם קיבל גלעד ומועד נתינתם.

80. להלן נבחן את קיומם של רכיבי העבירה כמפורט לעיל, וכן נתמקד בבחינתן של השאלות הבאות:

עובד ציבור

א. האם שרון היה עובד ציבור בתקופה הרלבנטית לקבלת טובות ההנאה?

טובות הנאה

- ב. 1. האם סכומי הכסף ששולמו לגלעד, במסגרת העסקתו על ידי אפל מהווים "טובת הנאה" - "מתת" - לעניין עבירת השוחד?
2. מי הנהנה מטובת ההנאה? בהנחה שגלעד ולא שרון הוא הנהנה מטובת ההנאה האם ניתן לראות בשרון כמי שלוקח שוחד?
3. האם התמיכה הפוליטית של אפל לשרון מהווה "טובת הנאה" - "מתת" - לעניין עבירת השוחד?

מרכיב ה'בעד'

ג. האם טובות ההנאה והמתת שלקח שרון היו בעד פעולה הקשורה בתפקידו, אם היה בעד פעולה מסויימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל?

מודעות שרון

ד. האם שרון היה מודע לכך שטובות ההנאה אלו ניתנו בעד פעולה הקשורה בתפקידו?

א. "עובד ציבור / נבחר ציבור":

האם שרון היה עובד ציבור בתקופה הרלבנטית לקבלת טובות ההנאה?

81. הגדרת "עובד ציבור" הינה רחבה ביותר ולעניין זה נפנה, לס"ק (10) להגדרת "עובד ציבור" שבסעיף 34כד לחוק העונשין, שזו לשונו: "נושא משרה או תפקיד על פי חיקוק, בין במינני, בין בבחירה ובין בהסכם, אף אם איננו אחד מעובדי הציבור המנויים בפסקאות (1) עד (9)".

82. במהלך השנים הרלוונטיות לחקירה כיהן שרון במספר תפקידים ציבוריים:

א. 19.6.96 – שר התשתיות הלאומיות (בתוקף תפקידו זה ממונה על מינהל מקרקעי ישראל);

ב. 13.10.98 – מתמנה במקביל לכהונת שר חוץ;

ג. 17.5.99 – בחירות לכנסת החמש עשרה ולראשות הממשלה; אהוד ברק נבחר לראשות הממשלה; בנימין נתניהו פורש מהנהגת הליכוד ושרון מתמנה ליו"ר זמני של תנועת הליכוד (ראש האופוזיציה הוא תפקיד סטוטורי החל משנת תש"ס)

ד. 2.9.99 – בחירות לראשות הליכוד; מר שרון נבחר ליו"ר קבוע של תנועת הליכוד;

ה. 7.2.01 – בחירות לראשות הממשלה (בלא פיזור הכנסת); שרון נבחר לראשות הממשלה;

ו. פברואר 2003 – בחירות לכנסת השש עשרה. שרון נבחר בשנית לראשות הממשלה.

כל התפקידים הללו, נעשו בשליחות הציבור ולמענו. תפקידים אלה נכללים במונח "עובד ציבור" ובכל התפקידים אותם מילא היה שרון גם "נבחר ציבור". נפסק לא אחת, כי בחינת התנהגותם ותפקודם של נבחר ציבור, בעיקר בכל הקשור לטוהר המידות בשירות הציבורי, שעליו באה להגן עבירת השוחד, תיעשה באמות מידה זהות לאמות המידה בהם נבחנים עובדי ציבור.

83. מצאנו לנכון להביא מדברי הש' ברק (כתוארו אז) בפרשת פנחסי כי - "מקובל עלינו כי לא הרי נבחר ציבור כהרי עובד ציבור. הראשון נבחר על ידי העם ועומד לשיפוט. השני נבחר על ידי נבחר העם ועומד לשיפוט, אך שוני זה אין משמעותו כי נבחר העם עומד לפני דין

הבוחר בלבד, ורק במקרים חריגים ויוצאי דופן הוא יעמוד גם לדין המשפט. דין הבוחר אינו בא במקום דין המשפט ואין הוא יכול להחליפו. אכן, דווקא עובדת היותו של אדם נבחר ציבור מחייבת אותו ברמת התנהגות קפדנית יותר, אתית יותר, מעובד ציבור "רגיל". מי שנבחר על ידי העם צריך לשמש מופת לעם, נאמן לעם וראוי לאמון שהעם נתן בו. " (בג"צ 4267/93 אמיתי נ' ראש הממשלה, פ"ד מז (5) 441, עמ' 470).

כן ראה ע"פ 521/87 מדינת ישראל נ' עינב, פ"ד מה (1) 418, ת"פ (י-ס) 32/94 מדינת ישראל נ' פדידה, דינים מחוזי כרך כו (6) 268, ע"פ 293/89 סוקולובסקי נ' מדינת ישראל, פ"ד מו (3) 92, בג"צ 3425/94 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ (4) 1.

84. במהלך התקופה הרלבנטית כיהן שרון בתפקידים שונים אשר בחלקם היו לו הכוח והסמכות לקדם את האינטרסים של אפל באופן מובהק. ובמיוחד, שרון בתפקידו כשר התשתיות, האחראי על ממ"י, יכול היה לקדם את האינטרסים של אפל בתחום הקרקעות. שרון בתפקידו כשר החוץ יכול לקדם את האינטרסים של אפל בתחום הפרויקט.

ב. "הלוקח שוחד" – "טובת הנאה" "המתת"

85. "הלוקח שוחד" הינו עובד ציבור המקבל מתת, דהיינו טובת הנאה, שניתן להתייחס אליה כאל שוחד, במובנו של סעיף 293 לחוק העונשין.

ככלל, הסעיפים העוסקים ב'דרכי השוחד' אינם מגבילים את סוג טובת הנאה: סעיף 293(1) לחוק העונשין קובע, כי אין נפקא מינה בשוחד: "אם היה כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת;".

לכאורה, מתן כספים לעובד ציבור מהווה מתת אסורה. עצם קבלתם, בידי מי שממלא תפקיד ציבורי יש בה, לכאורה, כדי לעורר חשד לביצוע עבירה. החשד עשוי להתגבר כאשר המתת או טובת הנאה ניתנת לעובד ציבור, הממלא במשך שנים ארוכות תפקידים ציבוריים שונים, כאשר המתת ניתנת במספר מועדים ובסכומים גדולים, ובמיוחד כאשר, לכאורה, נעשה ניסיון להסתירה.

בתי המשפט נתקלו במהלך השנים במגוון רחב של טובות הנאה. ביחס לשאלה מתי ייחשב מתת כלשהו כמתת אסור לעניין שוחד, קיימת לעתים תשובה בחוק אולם לעיתים נדרשת הכרעה שיפוטית בעניין. ככלל, ניתן לומר, כי כל טובת הנאה עקיפה או ישירה יכולה להחשב כמתת כאשר נלווית לה מחשבה פלילית פסולה.

מפסיקת בית המשפט עולה, כי שכר מהווה 'מתת' לצורך עבירת השוחד. בית המשפט מכיר במתן שכר, מתן משרה או שותפות בעסק כמתת אסור.

בפרשת אסא (ע"פ 621/78, פ"ד כג(1) 75) נקבע כי עצם קבלת העבודה מאת המעביד גם היא יכולה להחשב כמתת אסור: "ביחס לשכר עבודה שמקבל עובד הציבור בעד עבודה פרטית בעבור מעביד הנזקק לשירותיו של מקבל הכספים בתפקידו הרשמי... גם זאת טובת הנאה שהדין הפלילי אוסר עליה. אין נפקא מינה שעובד הציבור עשה עבודה של ממש בעבור המעביד הפרטי שלו, כי עצם קבלת העבודה מאת המעביד היא, טובת הנאה." (עמ' 78)⁷⁴.

בפרשת הלבדשטיין (ע"פ 8710/96, פ"ד נא(5) 481) התייחס בית המשפט באופן עקרוני למתן עבודה כמתת: "השאלה אם מתן עבודה פרטית לעובד הציבור מספקת את דרישת הרכיב הנסיבתי 'שוחד', שבמוקדו מצויה טובת הנאה, היא שעלתה לדיון בפסיקה. גדר

⁷⁴ ראה גם פרשת סוירי (ע"פ 257/79, פ"ד לד(3) 757) וכן פרשת שדמי (ע"פ 574/81, פ"ד לו(4) 701). בפרשת יער (ע"פ 471/88, פ"ד מג(2) 141) נקבע, כי גם קשר עיסקי (כאן – שותפות בחברה), יכול להוות טובת הנאה אסורה

הספק היה אם ניתן לראות ברווח המרוויח עובד הציבור בזיעת אפו, משום טובת הנאה. על שאלה זו השיבה הפסיקה בחיוב... " (פי' 110).

האם סכומי הכסף ששולמו לגלעד, במסגרת העסקתו על ידי אפל מהווים "טובת הנאה" - "מתת" - לעניין עבירת השוחד?

86. מאחר והגענו למסקנה בפרק העובדתי כי שרון לא היה מודע לכל סכומי המתת – התשלומים לגלעד – ולפרטי חוזה העסקה יש לבחון – האם העסקת בן משפחה קרוב בתנאי העסקה טובים במיוחד ללא כישורים ונסיון קודם מוכח מהווה טובת הנאה לצורך שוחד.

87. סעיף 293(1) לחוק העונשין קובע, כי אין נפקא מינה בשוחד: " אם היה כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת; " ולעניין זה ראה תחילת פרק הבחינה המשפטית.

מהראיות עולה לכאורה, כי שרון ידע כי בנו גלעד עתיד להתחיל לעבוד אצל אפל תמורת שכר גבוה (הודעה ראשונה – עמ' 9-10). כמו כן שוחח שרון עם אפל בטלפון, ביום 17.9.99. בשיחה זו עולה כי שרון מיודע על ידי אפל כי גלעד בנו לא ידע דבר טרם התחיל לעבוד אצלו. כמו כן מיידע אפל את שרון כי גלעד ירוויח כסף גדול. משיחה זו למדנו כי שרון בקיא בנפתולי המו"מ ("האי כבר בידינו?" – שרון), וכי גלעד יקבל סכומי כסף גדולים.

בעניין זה, חשוב להדגיש כי שרון הכחיש ששוחח עם אפל על הפרוייקט ועל העסקת גלעד (הודעה ראשונה, עמ' 11), טעון שהופרך בשיחת הטלפון שבינו ובין אפל.

כאמור לעיל, העביר אפל סכום של \$100,000 ועוד 2,582,634 ₪ לחוות השקמים באיצטלה של העסקת גלעד בפרוייקט וזאת בנוסף להסכמה קודמת בין אפל לגלעד על העברת סך של 3 מיליון דולר ותשלומים חודשיים נוספים בסכומים של 10,000 דולר מידי חודש בחודשו.

האם שרון קיבל טובת הנאה? בהקשר זה יש לשאול מי נהנה מטובת הנאה של העסקת גלעד?

88. אכן, ראשית לכל הנהנה הישיר הוא גלעד עצמו, המרוויח מיליונים, בלא הצדקה עניינית וכלכלית.

בעניין זה יש לתת את הדעת לאמור בסעיף 293(5) לחוק הקובע כי אין נפקא מינה בשוחד – "אם ניתן מידי הנותן או באמצעות אחר; אם ניתן לידי הלוקח או לידי אדם אחר בשביל הלוקח; אם לכתחילה או בדיעבד; ואם הנהנה מן השוחד היה הלוקח או אדם אחר; "

הכסף הרב שנכנס לחשבון חוות השיקמים ניתן לכאורה לגלעד ולא לשרון. יחד עם זאת, קובע הסעיף כאמור כי אין נפקא מינה בשוחד אם הנהנה ממנו היה הלוקח או אדם אחר. לענייננו יכול וגלעד הוא הנהנה ולא שרון ועדיין ייחשב מתן הכסף שוחד לשרון, בין היתר בהתחשב בקרבה המיוחדת בין שרון לבניו, כפי שהיא מצטיירת בהקשרים השונים וכפי שיפורט להלן.

89. בנוסף לכלל המשפטי שבסעיף (5) ניתן לקבוע כי שרון עצמו נהנה גם כן מהעסקתו של גלעד בנו :

א. שרון נהנה מכך שבנו גלעד, בשר מבשרו, מרוויח כסף רב.

ב. בנוסף לכך הראיות מצביעות על זהות בין חשבונות הבנק של שרון וגלעד ומתן חופש פעולה לגלעד בידיעתו ובאישורו של שרון (ראה להלן).

ההתנהלות הכספית של משפחת שרון – חשבונות בנק

90. כספי אפל לגלעד נכנסו לחשבון חוות השיקמים. בעניין ההתנהלות הכספית של משפחת שרון ראוי להביא את דברי שרון :

" אבל הוא אני יודע אתה רוצה לדעת תמיד זה היה אותו דבר הוא מחייך... זה יחסים מיוחדים זה משפחה עם יחסים מאוד מאוד קרובים כן תמיד... כבר הרבה שנים הם עוסקים בכל העניינים הכספיים (הדגשה לא במקור)... אי אפשר להוציא ממנו פרטים על הדברים האלה"⁷⁵

ובהמשך :

"אני אה..תשמעי שני בחורים מוכשרים עם ראשים טובים אה זה אני אה..שומע אותם אני אה...קחי הם גם מנהלים בעצם כבר, נדמה לי, מ – 89' גם את כל העניינים הכספיים שלנו (הדגשה לא במקור) זאת אומרת גם לילי וגם אה..אני העברתי להם את הזה הם מנהלים את הכל. הם אה..הם אה..יכולים להסתכל בחשבונות אה..לראות שאנחנו במשיכת יתר אז יעבירו משלהם או אם הם במשיכת יתר אז הם ייקחו (הדגשה לא במקור) זאת אומרת בעניין הזה הם א..זה הייתי אומר בתחום הזה אה שחררו אותנו לגמרי מתוך כל ה..כל הנושאים האלה"⁷⁶

⁷⁵ הודעת שרון, עמ' 11
⁷⁶ הודעת שרון, עמ' 14

ובהמשך -

"אני יודע גלעד מחזיק ודאי את פנקס הצ'קים אני יודע
אני קונה חליפה אז אה..אני אומר לו תתן זה
(צוחק)ת..זה פה אה..אני יודע צריך לקנות נעליים צריך
כל מיני דברים כאלה כי זה אז הם מתעסקים בזה אני לא
מתעסק ב..ב..דברים האלה אבל אה..פה צריך, אני יודע,
כלי רחצה פה צריך דברים כאלה אז אה..אני אומר לו
תשמע צריך לשלם פה צריך לשלם שם, צריך איזה מתקן
אני יודע, צריך פעם תרופות או כל הדברים האלה, אני
אומר לו תשמע צריך את הדבר הזה צריך להעביר את זה
את זה אני מכין צ'ק אני חותם עליו זה כדי שאני לא
אחזיק פנקסי צ'קים כל הזמן בכיסים כי בסופו של דבר
אני שוכח אותם באיזה מקום"

בעניין ההתנהלות הכספית ניתן ללמוד גם מדברי שרון במסיבת העיתונאים שערך ביום
9.1.03 עת התייחס להחזרת כספי התרומות בניגוד לחוק כקביעת מבקר המדינה :

"אני רוצה להגיד לכם את העובדות המדוייקות – לפני
יותר משנה מצא מבקר המדינה כי נלקחו תרומות בניגוד
לחוק והודיע לי על כך. אני נדהמתי מהממצאים, חזרתי
הביתה למשק ודיברתי עם הבנים, ואמרתי להם ביוזמתי,
חייבים להחזיר את כל הכסף לתורמים מיד, בלי לחכות.
גם אם צריך שוב למשכן את המשק, את הבית שלנו,
חייבים לעשות זאת...עכשיו מדובר פה בסכום גדול,
כמעט 5 מליון שקלים, לי הרי אין אמצעים כספיים. כבר ב
– 1989 הוצאתי את ניהול המשק מידי, גם קודם היה
נאמן עד שהבנים חזרו מהצבא, כפי שדורש החוק.
כשהבנים חזרו מהצבא הם נטלו את ניהול המשק
לידיהם, לצד העסקים האחרים שלהם. היום גלעד מנהל
את זה בהצלחה, אני לא מעורב – כך דורש החוק. הוצאתי
את החסכוניות שלי ושל לילי ז"ל ונתתי כחצי מליון
שקלים, מחציתם במשיכת יתר, גלעד התגייס להביא את
שאר הכסף ואכן זמן קצר לאחר מכן, הוא העביר לי את
יתרת הסכום קצת יותר מ – 4 מיליון שקלים. אני
החזרתי את כל הכסף לתורמים, הודעתי על כך למבקר
המדינה..."

91. מדברי שרון עצמו אנו למדים על זהות בין חשבונות הבנק של שרון וגלעד ומתן חופש פעולה לגלעד בידיעתו ובאישורו של שרון. כמו כן, ניתן ללמוד את הידוע לכול, כי שרון מתייחס לחווה כ"בית שלנו" וכזכור כספי אפל נכנסו לחוות השיקמים. עוד יש להדגיש, כי כאשר שרון נזקק לכסף רב בגין הוצאותיו כאיש ציבור, הוא מקבל, לגרסתו, סכום עתק מגלעד.

92. אין ראיות המוכיחות כי שרון ידע שכספו של אפל מוצא את דרכו לחשבון חוות השקמים דווקא – חשבון שהוא נהנה ממנו לדבריו שלו בהודעתו. ואולם, לטעמנו, די בכך שידע שאפל ישלם סכומים גבוהים לגלעד, כדי להביא על סיפוקה את הדרישה שבחוק לטובת הנאה ממנה נהנה עובד הציבור.

האם התמיכה הפוליטית של אפל לשרון מהווה "טובת הנאה" – "מתת" – לעניין עבירת השוחד?

93. סעיף 293(1) לחוק העונשין קובע, כי אין נפקא מינה בשוחד: "אם היה כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת"; ולעניין זה ראה תחילת פרק הבחינה המשפטית.

ניתן לקבוע שבמועדים שונים, בסמוך לפני הבחירות המקדימות שנערכו ביום 8.2.99, הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות אלה, ויקדם את מועמדותו. כמו כן, בסמוך לפני הבחירות לראשות הליכוד שנערכו ביום 2.9.99, הבטיח אפל לשרון כי יתמוך בו בבחירות אלה ויקדם את מועמדותו, הכל כמפורט בפרק העובדתי.

בעניין זה כאמור הוגש כתב אישום כנגד אפל בגין מתן שוחד לשרון ובחינת הדברים מצידו של שרון בעניין קבלת שוחד מהווה תמונת ראי להתנהגות אפל.

כאמור, לנושא השוחד נידרש עתה גם מזווית אחרת, היא הזווית הדורשת כי המתת תהיה "בעד פעולה הקשורה לתפקידו".

ג. "בעד פעולה הקשורה בתפקידו":

94. המונח "פעולה הקשורה בתפקידו" נתפרש בפסיקה בצורה רחבה, ככולל לא רק פעולות שעובד הציבור מוסמך ורשאי לעשותן במסגרת תפקידו המוגדר, אלא גם פעולות הנעשות על ידו שלא במסגרת תפקידו, אך מתוך זיקה להיותו בעל תפקיד פלוני (ראה: ע"פ 5803/97 אלי כהן נ' מדינת ישראל, תקדין עליון 98 (1) 399, ע"פ 534/78 קוביליו נ' מדינת ישראל, פ"ד לד (2) 281, בעמ' 3 לפסה"ד והפסיקה המאוזכרת שם, ע"פ 121/88 מדינת ישראל נ' דרוויש, פ"ד מה (2) 663).

נראה לנו כי, ככל שבעל התפקיד בכיר יותר כן יכולתו לעשות פעולות שאינן במסגרת תפקידו הפורמאלי גדולה יותר.

אמנם, אין די בקיום זיקה אקראית בין הפעולה של עובד הציבור לבין תפקידו, וצריך שהזיקה תבטא קשר רלוונטי בין הפעולה לבין התפקיד. עם זאת, מקום שמתקיימת זיקה רלוונטית בין פעולתו של עובד הציבור לבין התפקיד, רואים את הפעולה כ"קשורה בתפקיד", אף אם עשייתה אינה חלק מתפקידו המוגדר או הרגיל של עובד הציבור (ראה ע"פ 205/84 צדיק נ' מדינת ישראל, פ"ד מ (3) 85, ע"פ 5803/97 אלי כהן נ' מדינת ישראל, תקדין עליון 98 (1) 399).

אשר לקשר הנדרש בין המתת לבין הפעולה, הרי שקיומו של קשר זה נלמד לרוב מן הנסיבות. מתת הניתנת לעובד הציבור, שבאופן סביר אין לשייכה ליחסייהם הפרטיים של הנותן והמקבל, מהווה לכאורה שוחד (ע"פ 5803/97 אלי כהן נ' מדינת ישראל, תקדין עליון 98 (1) 399).

לצורך הכרעה בשאלה אם היה במתת משום עבירת שוחד, יש לבחון את נסיבות הניתנה והלקיחה, שהרי אין מטרה גלויה דרך-כלל לעיני כל, ועלינו לעמוד עליה מתוך נסיון החיים, השכל הישר ומכלול נסיבותיו של כל מקרה.

95. מגמת הפסיקה היא להרחיב את תחולתו של הרכיב הנסיבתי הנדון, ובית המשפט הסתפק בכך שמדובר בפעולות בעלות זיקה לתפקידו של עובד הציבור, בקשר לקידום האינטרסים של הנותן. נציין, כי השוחד יכול להיות גם בדיעבד ולא על מנת לקדם (ע"פ 5803/97 אלי כהן נ' מדינת ישראל, תקדין עליון 98 (1) 399).

במישור הראייתי - לכאורה, מתן כספים לעובד ציבור מהווה מתת אסורה. עצם קבלתם, בידי מי שממלא תפקיד ציבורי יש בה, לכאורה, כדי לעורר חשד לביצוע עבירה. החשד עשוי להתגבר כאשר המתת או טובת ההנאה ניתנת לעובד ציבור, הממלא במשך שנים ארוכות תפקידים ציבוריים שונים, כאשר המתת ניתנת במספר מועדים ובסכומים גדולים, ובמיוחד כאשר, לכאורה, נעשה ניסיון להסתירה.

96. עם זאת, על מנת לבסס התגבשות עבירה, יש להוכיח כי מתת זו הינה בעלת "אופי שוחדי", ויש להוכיח כי המתת ניתנה בעד פעולה מסויימת הקשורה בתפקידו או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל.

לכל הדעות, ביסוד הדברים צריכה להבחן מערכת היחסים שבין נותן המתת והמקבל. גם אם, לכאורה, יחסי הידידות והחברות ביניהם איתנים והדוקים, עדיין יש לבחון בזהירות ובהקפדה את תכלית הנתנה. אמנם, תתכן אפשרות שקיימות שתי תכליות - האחת ראויה וכשרה, במסגרת יחסי החברות, תמיכה פוליטית כשרה והעסקת בנו של שרון, גלעד, בפרוייקט לאור כישוריו והשניה פסולה, מתוך מניע פסול, וכבר נפסק כי במקרה כזה המניע הפסול יכריע את הכף. אך גם בהקשר זה יש לבחון כל מקרה לנסיבותיו - כל מקרה והנפשות הפועלות בו; כל מקרה ומערכת הקשרים המיוחדת לו; כל מקרה וכוונת הנותן והמקבל.

לענין זה יודגש, כי יחסי ידידות וחברות בין הנותן והמקבל אינם מהווים, כשלעצמם, חסיון מפני הרשעה בעבירת שוחד. בכל מקרה יש לבדוק, שמא יש בחומר הראיות כדי להצביע על קיומם של אינטרסים נוספים, הזרים לחברות ואשר יכולים להאפיל על קשרי החברות, ולשנות את אופי המתת (ראה ע"פ 71/83 פלאטו שרון נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(2) 757, ע"פ 4148/96 מדינת ישראל נ' גנות, פ"ד נ(5) 367).

בענייננו, שרון ואפל מסבירים את המתת בקשר עסקי בין גלעד לאפל לאור כישוריו של גלעד וכן העסקה מכוח החברות.

האם טובות ההנאה והמתת היו בעד פעולה הקשורה בתפקידו, אם בעד פעולה מסויימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל ?

97. על מנת להשיב על שאלה זו יש להצביע על רכיבים נסיבתיים הקושרים בין המתת לתפקידו של שרון בתקופה הרלבנטית.

(1) עוצמת האינטרסים של אפל

כעולה מפרק העובדות לעיל, לאפל היו אינטרסים כבדי משקל בכל הנוגע לאדמות גינתון וליתר קרקעותיו סביב העיר לוד. כמו גם אינטרסים כלכליים בקשר לפרויקט, בו השקיע אפל מיליוני שקלים.

(2) גורם הזמן

בחודש 11/98 אפל הגיע למבוי סתום בפעילותו העניפה לקדם את האינטרסים הנדלי"נים שלו באיזור העיר לוד לאחר שר' המינהל, דרכסלר, סירב להכנע ללחציו של אפל (מפגש במלון דן). כאמור באותה תקופה ממש אפל נכנס להילוך גבוה בפעילותו לקידום הפרויקט התיירותי ביוון.

לאור ההתפתחות הנ"ל ניתן לראות את דבר ההסכמה בין גלעד לבין אפל אודות העסקת גלעד בפרויקט תמורת שכר גבוה בין 10/98 לבין אמצע 3/99 כהסכמה הכרוכה בהזדקקות אפל לשרון על רקע עניינו הרב של אפל להשתמש בקשריו עם שרון לצורך קידום האינטרסים שלו.

באותה תקופה ממש תומך אפל פוליטית בשרון. המדובר בתמיכה בבחירות המקדימות של 2/99 (וכמובן תמיכה בהמשך, כמפורט בפרק העובדות)

בהקשר זה ברור, כי קיימת חשיבות מובהקת לגורם הזמן, ולקשר בין התמיכה הפוליטית והעסקת גלעד לבין הזדקקות אפל לשרון בהקשרים שונים בהיותו עובד ציבור במעמד בכיר ביותר.

(3) תמיכה פוליטית לצדדים מתחרים

בתקופה הרלבנטית תמך אפל פוליטית במתמודדים נוספים, אשר התחרו בשרון, לראשות הליכוד. תמיכה פוליטית לצדדים מתחרים מספקת את המסקנה הלכאורית כי מדובר בתמיכה אינטרסנטית ברורה ולא בתמיכה פוליטית על בסיס אידיאולוגי גרידא או חברי בלבד. משנה תוקף יש לדברים לנוכח כך שספקטור, שנשכר על ידי מטה שרון על מנת לחשוף מעשים בלתי כשרים שנעשו על פי הטענה על ידי מטה אולמרט, דיווח לעומרי שרון על ממצאיו לפיהם אפל הוא העומד מאחורי חוקר פרטי בשם איל טופז, שנשכר על מנת שיצותת למטה

שרון; עוד ייאמר כי בביתו של עומרי שרון נמצאה האזנה בלתי חוקית, וכי ספקטור מצא קשרים של אפל לטופז ולאחרים שעסקו בהחתמת מתפקדים לליכוד למען אולמרט. ספקטור מספר כי בנוכחות אורי שני (השותף בחברה קבלנית שהועסקה בגני אביב) דיווח על כך לעומרי, ש"היה בתחילה מופתע והטיל ספק במידע וציין כי משפחת אפל בקשר קרוב מאוד עם השרונים וכי הם יסייעו גם במהלך הפריימריז"⁷⁷, וגם אורי שני פקפק במידע. לעומת זאת, בהודעתו מסר עומרי שרון כי ידע בזמן אמת שבמערכת בחירות זו אפל אינו תומך באביו. הודעתו של עומרי כנגד אביו אינה קבילה (מנגד – הוא לא יוכל לטעון אחרת), ואולם, ממצאי ספקטור ביחס לקשרי החוקרים הפרטיים עם "צוות בטחון" ובני תבין (איש אמונו של אפל) משתלבים יפה בשיחת גלעד עם אפל אודות תמיכת בני תבין באולמרט; ועוד יצוין כי לאחר הבחירות לראשות הליכוד החמיא שרון לספקטור וצירפו למעגל הקרוב אליו – משמע – הוא לא סבר שספקטור "מפנטז". לטעמנו, בלתי מתקבלות על הדעת גרסאותיהם של שרון ושל עומרי בנו, לפיהן שרון לא דווח בעניין. הנה כי כן, מעשיו של אפל לא נותרו בגדר תמיכה צולבת בעלמא, ועניין זה יש בו כדי להאיר את החברות הנטענת בין שרון לבין אפל והן את מניעיה – לפחות בתודעתו של שרון – באור אחר לגמרי. כפי שצויין לעיל, שרון מביע את הסתייגותו מאפל.

(4) חריגות העסקת גלעד – סכומי השכר

בקשר העסקי שבין גלעד לבין אפל על גלוליו (הסכמה בעל-פה ואח"כ חוזה בכתב) יש מידה רבה של חריגות עד כדי פיקטיביות. נזכיר כי לגלעד הוצע סכום עתק לפני שהחל לעבוד (סכום שרק בעטיו הסכים להצעה), בטרם הגדיר אפל את צרכיו שלו ובלי שהוסכם מראש התחום בו יעבוד גלעד. במסגרת ההסכמה בעל-פה הוסכם על דמי ריטיינר מופלגים ובנוסחים במיליונים. עוד צריך לזכור כי במאי 2000 עת ערכו אפל וגלעד חוזה קיבל אפל על עצמו לשלם לגלעד 400,000 אלף דולר בגין "חובות העבר" דהיינו למעשה תקופת עבודה של 8 חודשים ועוד כחצי שנה של בטלה גמורה. בהמשך, לאור החוזה שולמו לגלעד תשלומים חודשיים מופלגים, בסך 20,000 דולר, עד יוני 2001, בגין מתן שירותי ייעוץ שלא היו אלא עיבוד חומר מן האינטרנט. ניתן לקבוע בכל פרמטר כי שירותיו של גלעד היו רחוקים מלהצדיק את הסכומים שקיבל.

(5) חריגות העסקת גלעד – העדר ניסיון

במועד שבו נאמרו הדברים לשרון על ידי גלעד הוא ידע כי בנו אינו מבין בתחום התיירות.

⁷⁷ הודעת ספקטור מיום 30.3.03, עמ' 12 ש' 344.

(6) גירסאות המעורבים

כפי שניתן ללמוד מגרסאות שרון ואפל הרי הם עושים כמיטב יכולתם להצדיק את המתת ולהרחיק עצמם מחשד פלילי. ככל שמרחיקים עצמם הדבר מעורר חשד ומלמד על דבר לא תקין.

בחינת מערכת היחסים בין אפל לשרון – מבחן הסרט האילם

98. רכיב נוסף הקושר בין המתת לתפקידיו של שרון בתקופה הרלבנטית. בראיית מערכת היחסים בין השניים באופן אובייקטיבי הרי ניתן ללמוד על יחסי גומלין של תן וקח. בראיית מערכת היחסים בין השניים הרי שניתן ללמוד על יחסי גומלין.

בין אותן שתי דמויות, בתקופת זמן מוגדרת וקצרה, מתקיימת תמונת יחסים מורכבת אשר השניים מבקשים לשכנענו כי צלעותיה השונות מנותקות לגמרי זו מזו. שר התשתיות היושב בלשכתו ושומע את תלונת היזם העשיר, מצדד בה ומבקש מאנשיו לקדם את עניינו הוא הפוליטיקאי אשר כשנה לאחר מכן מנהל שיחת התייעצות מפלגתית שיש בה מידה רבה של אינטימיות פוליטית עם העסקן רב הכוח – שהוא לא אחר מאשר אותו יזם עשיר. שר החוץ המארח בלשכתו בירושלים את משלחת תת שר החוץ היווני, ואשר הופך בחלוף שעות ספורות לאורח הכבוד בארוחת הערב לכבוד אותה משלחת עצמה בבית אותו עסקן מפלגתי, מקבל כעבור זמן קצר ידיעה משמחת, לפיה יועסק בנו בפרויקט תיירות תמורת שכר גבוה אצל המארח; צלעות התמונה כפי שתוארו לעיל, אינן חייבות להתמקם בסדר זה דווקא. למעשה, אין הן חייבות להתמקם בסדר כלשהו.

מכלול התמונה, במבחן השכל הישר, מלמד על יחסי הגומלין של תן וקח המשמשים כאן בערבוביה שאיננה ניתנת להפרדה.

יש ללמוד מניתוח מסגרת מערכת היחסים הכוללת בין אפל לשרון, האם התקיים במערכת יחסים זו מעשה נתינה, המכונה בפסיקה "שלח לחמך", ולעניין זה נידרש עתה.

מתת "כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל" - "שלח לחמך":

99. כאשר עובד ציבור מקבל שוחד מאדם שהאינטרסים שלו מגוונים קשה לייחד את המתת דווקא לצורך מסוים אף שהוא דומיננטי אלא יש לראות בכך ניסיון לרתום את עובד הציבור למכלול האינטרסים של המשחד.

אין הכרח להצביע על מתת שניתנה לעובד הציבור במקרה פלוני, בשל פעולה מסוימת דווקא, שהרי קבוע בסעיף 293(3) לחוק העונשין, שאין נפקא מינה בשוחד "אם היה בעד פעולה מסוימת או כדי להטות למשוא פנים בדרך כלל". בתי המשפט חזרו

והבהירו את המשמעות מרחיקת הלכת של מאפיין זה בדרכי השוחד, ונאמר לא אחת, כי יש שניתנת לעובד הציבור מתת שוחד בבחינת "שלח לחמך על פני המים כי ברבות הימים תמצאנו" (קהלת, יא), שהרי המעוניין בהפקת תועלת מעובד הציבור ביום מן הימים, רואה לנכון, בדרך הפסולה של מתן שלמונים, לפלס את דרכו כבר עתה אל נתיבות נדיבותו של עובד הציבור.

לפיכך, אין צורך להצמיד את המתת לעיסקה מוגדרת וברורה. כמו כן, אין הכרח להצמידה לתפקיד ציבורי מוגדר, ואפשר שהמתת תנתן עבור הטייה למשוא פנים בדרך כלל, כדי שקבלת המתת תמלא אחר יסוד ה"בעד".

100. במקרה דנן הגענו למסקנה כי המתת של אפל לשרון ניתן בעד פעולה הקשורה בתפקידיו של שרון, אך בד בבד עם זאת ברור כי במערכת היחסים בין אפל לשרון המתת הינו גם בבחינת "שלח לחמך על פני המים כי ברבות הימים תמצאנו".

היסוד הנפשי - מודעות:

101. בעבירת השוחד נדרשת מודעות מצד לוקח השוחד להיותו עובד ציבור ולכך שהמתת ניתנה "בעד פעולה הקשורה לתפקידו", והיא לא היתה ניתנת לו, כאדם פרטי, אילולא היה נושא באותו תפקיד (ראה ע"פ 1877/99 מדינת ישראל נ' בן עטר, תקדין עליון 99 (3) 901, פסקה 14 לפסק-הדין).

האם שרון היה מודע לכך שטובות הנאה אלו ניתנו בעד פעולה הקשורה בתפקידו?

יש איפוא לבחון את מודעותו של שרון לאותם רכיבים נסיבתיים דרכם הוכחנו את מרכיב ה'בעד'. ככול ששרון מודע לאותם רכיבים ניתן, לכאורה, להוכיח ששרון היה מודע לכך שטובות הנאה אלה ניתנו בקשר לתפקידו.

102. ראשית יש להביא את הכלל בדבר החזקה העובדתית, שנקבעה בפסיקה והנובעת מניסיון החיים, לפיה בדרך כלל יש להעמיד עובד ציבור בחזקתו, שהוא יודע שהנוקמים לשירותיו אינם נותנים לו את מתנותיהם, אלא כדי שיטה להם חסד במילוי תפקידו.

לפיכך, יש מקום לטעון, כי שעה שאפל נזדקק לעזרתו של שרון הן לעניין קרקעותיו והן לעניין הפרויקט, שרון ידע, כי המתת של אפל אליו – התמיכה הפוליטית והעסקת גלעד בסכום גבוה בהיותו חסר ניסיון - באותה תקופה, ניתנים לכאורה בעד פעולה הקשורה בתפקידו.

בפרשת בן עטר נקבע: "בעצם, המודעות הנדרשת מלוקח השוחד מתייחסת לכוונה של נותן השוחד: זוהי כוונה לתת מתת לעובד הציבור בעד פעולה הקשורה בתפקידו. במודעות לכוונת הנותן טמונה השחיתות של הלוקח. מודעות זאת נלמדת בדרך כלל מנסיבות המקרה. היא מתבססת על חזקה שבעובדה, הנובעת מניסיון החיים, כי מתת לעובד הציבור, מאת אדם הנמצא עמו בקשר רשמי, ניתנת בעד פעולה הקשורה לתפקידו. מכאן נובעת גם חזקה שבעובדה (הניתנת, כמובן, לסתירה) כי עובד הציבור הלוקח מתת כזאת מודע לכך שהמתת ניתנת לו בעד פעולה הקשורה בתפקידו. מודעות זאת יכולה להתבטא, לפי סעיף 20(ג)(1) לחוק העונשין, גם בעצימת עיניים מצד עובד הציבור...".

מודעות שרון לרכיבים הנסיבתיים

(1) עוצמת האינטרסים של אפל

103. מודעותו של שרון לאינטרסים של אפל מוכחת לכאורה באופן משכנע, כמפורט בפרק העובדתי.

כאמור, במשך שנים ובמיוחד בשנים 1997 ו-1998 נחשף שרון באופן בלתי אמצעי לפרטי פרטיהם של האינטרסים של אפל באזור לוד, כאשר הוצגו בפניו, כשר התשתיות הממונה על המינהל רכישותיו של אפל באזור (בעיקר גנתון וגני אביב ב' – אחיעזר וצפריה), והבעייתיות הכרוכה במימושן. בסוף 1998 או תחילת 1999, בעודו שר התשתיות ושר החוץ, הציג דרכסלר בפני שרון באמצעות תצ"א שהוכנה במיוחד לשם כך את מסע הרכישות של אפל והאינטרסים "התקועים" של אפל באזור לוד, ואמר לו כי העסקה "אינה חוקית". הדבר היה לאחר פגישה סוערת שהתקיימה בין אפל לדרכסלר, במהלכה איים אפל על דרכסלר כי יביא לפיטוריו ואף הזכיר את גלעד. שרון, לדברי דרכסלר, גיבה אותו. אף על פי כן, במידה זו או אחרת, לאור דברי העדים באשר לפגישות שהתקיימו בשנת 1997, ניתן לקבוע כי שרון אהד את האינטרסים של אפל, אך לא כפה על הפקידות את עמדתו; כך, עד להליכתו לאופוזיציה (6/99) – בניגוד לפעולתו כראש ממשלה.

גם באשר לפרויקט היווני היתה לשרון מודעות: החל מכך שהגיע לארוחת הערב לכבוד תת שר החוץ היווני בביתו של אפל (לדבריו הגיע כי הוזמן), באותו יום עצמו שבצהריו קיבל את המשלחת בלשכתו, לפגישה אליה הכניס את שקולניק (12.1.99), דרך דבריו כי גלעד יידע אותו שהוא עומד להתחיל לעבוד בפרויקט התיירות של אפל. בהמשך, מתייצב שרון - עם גלעד - לארוחת הערב שנערכה בבית אפל לכבוד ראש עיריית אתונה (ארוחה זו שרון טוען שכלל אינו זוכר), וכלה בשיחת הטלפון מיום 17.9.99, שבמסגרתה הוא שואל את אפל אם "האי כבר בידינו". הוכחת מודעותו של שרון לפרטי ההיזקקות של אפל בו מובהקת פחות מאשר במקרה הקרקעות, אבל גם כאן אין היא מבוטלת, ובכל מקרה מעצם ההתייצבות אין ספק ששרון ידע כי אפל נזקק לו במגעיו עם היוונים.

(2) גורם הזמן

בהמשך להתנהלות בין שרון לאפל בהמהלך התקופה הרלבנטית, הרי, מודעותו של שרון לרכיב זה היא ברורה, שכן מדובר, בין היתר, בהצטלבות המתת של אפל לשרון וההזדקקות שלו לשרון באותו פרק זמן מצומצם של חודשים ספורים. כזכור פגישתו של שרון עם דרכסלר, בעודו שר התשתיות ושר החוץ, בה הציג דרכסלר בפני שרון באמצעות תצ"א שהוכנה במיוחד לשם כך את האינטרסים "התקועים" של אפל באזור לוד ואמר לו

כי העסקה "אינה חוקית" התרחשה בסוף 1998 או תחילת 1999. באותה תקופה ממש מציע אפל לגלעד הצעת עבודה מכובדת ביותר והדברים מובאים לידיעתו של שרון. לוח הזמנים הוא רכיב אובייקטיבי.

(3) תמיכה פוליטית לצדדים מתחרים

שרון מספר בהודעתו במשטרה כי אינו יכול לסמוך שאפל יקיים את הבטחותיו וניתן להוכיח לכאורה בראיות נסיבתיות כי בעת מערכת הבחירות לר' הליכוד (9/99) היה שרון ער לחשד כי אפל חבר ליריבו אולמרט על מנת לבצע פעולות פסולות כנגד מטהו ולמען בחירת אולמרט.

(3) חריגות העסקת גלעד – סכומי השכר

שרון היה מודע לעובדה שגלעד השתכר שכר גבוה, ירוויח.. בגדול גדול מאוד, אצל אפל הגם שלא ניתן להוכיח כי ידע את הסכומים. שרון ידע מפי גלעד כי הוא עומד להתחיל לעבוד אצל אפל בשכר גבוה, וזאת, בעת שהיה שר החוץ ושר התשתיות בין 10/98 (כניסתו למשרד החוץ) לבין אמצע 3/99.

חיזוק לדברים אלה, המפורטים בהודעת שרון, ניתן למצוא בדבריו של אפל לשרון ביום 17.9.99. באותה שיחה אמר אפל לשרון כי גלעד עתיד להרוויח כסף רב אחרי שהתרגל להפסיד. כאמור שרון הכחיש ידיעה כלשהי על עסקיו של אפל. השיחה כפי שפורטה מפריכה את הדברים.

(4) חריגות העסקת גלעד – העדר ניסיון

שרון היה מודע להכשרתו המקצועית של גלעד שאינה בתחום השיווק או התיירות (למד בפקולטה לחקלאות) ולעובדה כי גלעד החל בעבודתו אצל אפל כאשר היה חסר ניסיון ("נושא שהוא לא הכיר אותו בכלל...").

(5) גירסאות המעורבים

לגרסתו של שרון, הוא לא קישר את שכרו של גלעד עם תפקידו הציבוריים. את הבטחות התמיכה הפוליטית הוא מיקם בהקשר של "משחק פוליטי מקובל". לדברי שרון הוא מעולם לא ביקש דבר מאפל ולא נתן לו דבר בתמורה.

גרסת אפל

בדומה, גם אפל הכחיש את הטענה כאילו נזקק אי פעם לשירותיו של שרון, כעובד ציבור, והדגיש את הערצתו לשרון, על רקע תרומתו לבטחון ישראל ולשלום. את העסקתו של גלעד ואת שכרו הוא נימק בטעמים ענייניים ועסקיים ותלה אותם בכישרונו של גלעד וביחסי הקירבה.

לסיכום סוגיית השוחד -

104. מאז ומעולם התייחסה שיטתנו המשפטית והחברתית בחומרה לעבירת השוחד. זאת בשל המשמעות המזיקה מבחינה מוסרית וערכית, שבקבלת מתת או טובת הנאה על ידי איש ציבור ובעל סמכות, מידי מי שנוקק או עשוי להיזקק לשירותיו. הערך המוגן העומד ביסוד עבירת השוחד הינו קיומו של חשש להתנגשות בין האינטרס הציבורי והאינטרס הפרטי, חשש שמא יוקרב האינטרס הציבורי על מזבח טובתם האישית של נותן המתת ועובד הציבור.

מעשה שוחד משחית את מידות עובד הציבור ופוגע ברקמה העדינה של מערכת היחסים בין הפרט ובין עובד הציבור, המושתתת על הגינות, ענייניות, אי משוא פנים ובעיקר אמון בין הפרט ובין עובד הציבור. מעשי השוחד המתוארים בחוק הם רבים ומגוונים. החוק בהקשר זה מפרט מערכת התנהגויות הנתפסות כעבירה פלילית - שוחד. מערכת היחסים וההתנהגויות ששררו בין אפל לשרון, על בסיס הראיות שהובאו בפנינו, נתפסת בגדרי עבירת השוחד.

105. ניתן לקבוע כבר כעת, כי שרון הבין שאפל מעסיק את גלעד בנו בסכום כסף גדול, בשעה שלא היתה כל הצדקה עניינית/עיסקית לכך (ידע כי גלעד חסר ניסיון). הזרמת הכספים והתמיכה הפוליטית האינטנסיבית של אפל לשרון ניתנו מתוך מחשבה ששרון הוא עובד ציבור (שר, ח"כ או ראש ממשלה), שהנותן, אפל, זקוק לשירותיו.

לפיכך, נראה כי יש ראיות מספיקות לאפיון המתת כשוחד. בעניין זה הוגש זה מכבר כתב אישום כנגד אפל בגין מתן שוחד לשרון.

סוף דבר

106. לאחר קריאה מדוקדקת וקפדנית של חומר הראיות, ולאחר דיונים רבים, מצאנו כי המערכת הסבוכה של הארועים, ההתרחשויות והקשרים, אשר נחשפה בתיק, מתלכדת בסופו של יום לכדי תמונה ברורה, ועגומה, לפיה שרון, בתפקידו כשר התשתיות הלאומיות וכשר החוץ, מקבל מידי אפל שוחד; שוחד כספי, באמצעות שכר גבוה ששולם במישרין לגלעד, בנו של שרון; כמו גם הבטחות קונקרטיים לתמיכה פוליטית בעת הרגישה ביותר מבחינתו של כל פוליטיקאי – תקופת בחירות, ותיווך במגעים עם גורמים שונים להם נזקק שרון.

המלצתנו, איפוא, היא להעמיד לדין את שרון בגין עבירת לקיחת שוחד.

עדנה ארבל

פרקליטת המדינה